

POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ

Lucrarea de față a fost elaborată în cadrul proiectului Phare RO 0006.18.02 - Formarea funcționarilor publici din administrația locală în afaceri europene și managementul ciclului de proiect, implementat de Institutul European din România în colaborare cu *human dynamics* în anul 2003.

Lucrarea face parte din Seria Micromonografii - Politici Europene, versiune actualizată.

LISTA DE ACRONIME:

ADR	Agenția pentru Dezvoltare Regională
BEI	Banca Europeană de Investiții
CDR	Consiliul de Dezvoltare Regională
CNDR	Consiliul Național de Dezvoltare Regională
CRP	Comitetul Regional pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regionale
CIP	Comitetul Interinstituțional pentru elaborarea PND
DCP	Documente Comune de Programare
DCSC	Document Cadru de Sprijin Comunitar
DUP	Document Unic de Programare
ECE	Europa Centrală și de Est
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEOGA	Fondul European de Orientare și Garantare pentru Agricultură
FS	Fondurile Structurale
FSE	Fondul Social European
IFOP	Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului
IMM	Intreprinderi Mici și Mijlocii
ISPA	Instrument Structural de Pre-Aderare
NUTS	Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică
PIC	Program de Inițiativă Comunitară
PHARE	Asistență pentru restructurare economică pentru Polonia și Ungaria
PNAO	Planul Național de Acțiune pentru Ocuparea Forței de Muncă ¹
PND	Plan Național de Dezvoltare
PO	Program Operațional
PDR	Plan de Dezvoltare Regională
SAPARD	Programul Special de Pre-Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SM	Stat Membru
UE	Uniunea Europeană
TUE	Tratatul Uniunii Europene

¹ Acronimul PNAO este cel utilizat în Documentul de poziție pentru dezvoltarea regională.

CUPRINS:

Introducere	4
I. Politica de dezvoltare regională în Uniunea Europeană.....	5
I.1. Momente cheie.....	5
I.2. Situația actuală	8
I.2.a. Baza legală	8
I.2.b. Actori instituționali ai politicii de dezvoltare regională	8
I.2.c. Instrumentele de solidaritate.....	10
1.Fondul de solidaritate al Uniunii Europene.....	10
2. Fondul de coeziune	12
3. Fondurile structurale	14
4. Inițiativele comunitare	25
5. Acțiunile inovatoare.....	33
6. Măsuri speciale pentru piscicultură	33
7. Rezerva de performanță	34
I.2.d. Instrumente de preaderare: Phare, ISPA, SAPARD	38
I.3. Aspecte problematice, tendințe și provocări.....	40
II. Politica de dezvoltare regională în România.....	43
ANEXA 1	53
ANEXA 2	54

Introducere

Politica de dezvoltare regională este una din politicile cele mai importante și cele mai complexe ale Uniunii Europene, statut ce decurge din faptul că, prin obiectivul său de reducere a disparităților economice și sociale existente între diversele regiuni ale Europei, acționează asupra unor domenii semnificative pentru dezvoltare, precum creșterea economică și sectorul IMM, transporturile, agricultura, dezvoltarea urbană, protecția mediului, ocuparea și formarea profesională, educația, egalitatea de gen etc. Concepută ca o politică a solidarității la nivel european, politica regională se bazează în principal pe solidaritate financiară, adică pe redistribuirea unei părți din bugetul comunitar realizat prin contribuția Statelor Membre către regiunile și grupurile sociale mai puțin prospere (pentru perioada 2000-2006, suma aferentă reprezintă aproximativ o treime din bugetul UE²). De fapt, se poate spune că politica de dezvoltare regională are un pronunțat caracter instrumental, iar prin fondurile sale de solidaritate (Fondul de coeziune, Fondurile structurale, Fondul de solidaritate) contribuie la finanțarea altor politici sectoriale – cum ar fi politica agricolă, politica socială, politica de protecție a mediului. În plus, politica regională este corelată și cu politica de extindere a Uniunii Europene, prin crearea fondurilor speciale de pre-aderare Phare (fond de sprijin pentru reconstrucția economică), ISPA (instrument al politicilor structurale, ce prefigurează Fondul de coeziune) și SAPARD (program special pentru agricultură) la care au acces țările în curs de aderare și prin care este sprijinită tranziția acestora la standardele și structurile de organizare ale UE. Caracterul complex al politicii de dezvoltare regională este subliniat și de modul în care acesta integrează trei dintre obiectivele prioritare ale UE: coeziunea economică și socială, extinderea aplicării principiului subsidiarității și dezvoltarea durabilă. Astfel, coeziunea economică și socială nu numai că este prezentă la nivelul obiectivelor fondurilor structurale, dar importanța sa este reflectată prin crearea unui fond omonim (Fondul de coeziune) ce sprijină grăbirea procesului de convergență și atingere a nivelelor medii de dezvoltare ale UE, a patru State Membre mai puțin dezvoltate: Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda. Principiul subsidiarității - care reprezintă gradul crescut de implicare a Statelor Membre în dezvoltarea și implementarea politicilor comunitare- este prezent și la nivelul altor politici. În contextul de față, acest principiu are aplicabilitate în negocierea

² Este vorba de 35% din bugetul UE (http://europa.eu.int/comm/regional_policy)

finanțării din fondurile de solidaritate de către fiecare stat în parte (în funcție de prioritățile naționale și regionale) precum și în responsabilitatea ce revine acestora din urmă în implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor stabilite de comun acord. Strategia dezvoltării durabile³ este prezentă ca prioritate a programelor de solidaritate europeană, în special prin accentul pus pe protecția mediului și pe dezvoltarea de măsuri în această direcție. Însă această strategie nu este numai europeană, ci există ca strategie globală promovată în toată lumea prin variate acorduri internaționale, ceea ce subliniază o dată în plus caracterul complex al politicii de dezvoltare regională și coerența internă a obiectivelor comunitare.

I. Politica de dezvoltare regională în Uniunea Europeană

I.1. Momente cheie

Principiile unei politici de dezvoltare regională au fost avute în vedere la nivel European încă din **1957**, odată cu semnarea *Tratatului de la Roma*, când cele 6 țări semnatare (Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Olanda) au căzut de acord asupra nevoii reducerii diferențelor existente între diferitele regiuni și sprijinirii celor mai puțin favorizate, în scopul realizării unei economii comunitare solide și unitare.

Această nevoie a fost concretizată în **1958**⁴, prin înființarea *Fondului Social European* (FSE) ca principal instrument al politicii sociale comunitare, fiind centrat pe îmbunătățirea modului în care funcționează piața muncii în diferite țări și pe re-integrarea șomerilor pe piața muncii.

În **1962** a fost înființat *Fondul European pentru Orientare și Garantare Agricolă* (FEOGA), în scopul finanțării politicii agricole comune și pentru sprijinirea dezvoltării regiunilor rurale și îmbunătățirea structurilor agricole.

³ Dezvoltare durabilă în sensul promovării dezvoltării economice ținând cont de impactul acesteia asupra mediului și asupra conservării resurselor naturale, ca responsabilitate față de generațiile viitoare .

⁴ Unele documente menționează anul 1960 ca moment în care a fost înființat FSE; crearea fondului a fost prevăzută încă din Tratatul de la Roma, anul 1960 fiind anul la care FSE a intrat efectiv în vigoare. Atragem atenția asupra faptului că ambele variante sunt justificate și nu este vorba de date inconsecvente.

Anul **1975** aduce crearea unui al treilea fond – *Fondul European de Dezvoltare Regională* (FEDR), cu scopul de a redistribui o parte a contribuțiilor bugetare ale Statelor Membre către regiunile cele mai sărace ale comunității, în vederea sprijinirii dezvoltării lor economice. Astfel, FEDR redistribuie bugetul comunitar în investiții productive (pentru crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile) și în investiții în infrastructură.

Un moment important în dezvoltarea politicii regionale este reprezentat de adoptarea *Actului Unic European*, în **1986**⁵, prin care se introduce conceptul de coeziune economică – adică a eliminării diferențelor economice existente la nivelul diferitelor regiuni - și se crează premisele unei politici de coeziune economică și socială ca politică de sine stătătoare și avînd drept scop facilitarea aderării la piața unică europeană a țărilor din sudul Europei.

În februarie **1988**, Consiliul European de la Bruxelles extinde operațiunea fondurilor de solidaritate, reprezentate de fondurile menționate anterior și numite acum *Fonduri structurale* – mai precis crește considerabil alocațiile acestora din bugetul comunitar. Astfel, este recunoscută și declarată oficial importanța acestor instrumente pentru reducerea disparităților regionale la nivel comunitar.

Un element de noutate în cristalizarea politicii regionale îl reprezintă crearea programului Phare, în **1989**, în scopul sprijinirii Poloniei și Ungariei (abia ieșite din spațiul blocului comunist) în efortul de reconstrucție a economiilor lor naționale și revizuirea acestuia, în anul **2000**, în scopul susținerii dezvoltării regionale în țările candidate.

Odată cu ratificarea *Tratatului Uniunii Europene* în **1993**, problema coeziunii economice și sociale apare din nou în agenda comunitară și devine unul dintre principalele obiective ale Uniunii, alături de uniunea economică și monetară și de piața unică europeană. De asemenea, duce și la crearea unui nou fond – *Fondul de coeziune*, ce are drept scop sprijinirea proiectelor din domeniului protecției mediului și infrastructurii de transport în Statele Membre mai puțin dezvoltate (Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda).

⁵Single European Act, ratificat în 1987.

În anul **1994** este înființat un nou fond structural, al patrulea - *Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului* (IFOP), creat prin gruparea tuturor instrumentelor comunitare privind pescuitul existente la acel moment. IFOP a fost creat în perspectiva extinderii UE către nord, odată cu aderarea Finlandei și Suediei în 1995. În același an devine activ și *Comitetul Regiunilor* - organ consultativ înființat prin Tratatul de la Maastricht, cu rolul de a emite opinii în procesul de decizie și de a sprijini Comisia Europeană în activitățile sale din sectorul dezvoltării regionale.

Tratatul de la Amsterdam (1997) confirmă importanța politicii de coeziune economică și socială și a reducerii diferențelor dintre standardele de viață ale populației din diferite regiuni europene, accentuând nevoia unei acțiuni coroborate de reducere a șomajului.

În aceeași direcție se desfășoară și procesul de reformă a fondurilor structurale, început în **1999** **în urma summit-ului de la Berlin**, prin care sunt stabilite noile reguli de funcționare a acestora. Reforma are drept scop creșterea concentrării asistenței comunitare prin aceste fonduri, odată cu simplificarea și descentralizarea managementului lor. Un element de noutate adus de reformă îl reprezintă complementarea programului Phare cu alte două instrumente de pre-aderare – ISPA (Instrumentul Structural pentru Pre-aderare) și SAPARD (Programul Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), ce promovează dezvoltarea economică și socială a țărilor candidate din Europa Centrală și de Est.

Un nou (și ultim) instrument de solidaritate a fost creat în **2002**, în urma inundațiilor majore suferite de țările Europei Centrale, cu scopul de a interveni în cazul dezastrelor naturale majore și cu repercusiuni puternice asupra condițiilor de viață în regiunile afectate, asupra mediului sau economiei acestora.

I.2. Situația actuală

I.2.a. Baza legală

Baza legală a politicii comunitare de dezvoltare regională este stabilită prin *Titlul XVII* al *Tratatului Uniunii Europene (respectiv XIV în Tratatul de la Roma)*, ce definește obiectivul politicii regionale – „reducerea disparităților existente între nivelele de dezvoltare ale diferitelor regiuni și a rămânerii în urmă a regiunilor mai puțin dezvoltate, sau a insulelor, inclusiv a regiunilor rurale” – și principiile ce stau la baza realizării acestuia. La *Tratat* se adaugă *Regulamentul Consiliului No. 1260/99*⁶, prin care sunt stabilite prevederile generale de funcționare a *Fondurilor structurale* (și amendat prin *Regulamentul No. 1447/2001*⁷) precum și alte reglementări privitoare la funcționarea FS și a Fondului de Coeziune.

I.2.b. Actori instituționali ai politicii de dezvoltare regională

Politica de dezvoltare regională, prin amploarea dezvoltării ei, este o politică ce subîntinde mai multe domenii de activitate, ceea ce face ca un număr mare de actori instituționali să fie implicați în elaborarea și implementarea ei.

Comisia Europeană este direct responsabilă pentru pregătirea și asigurarea implementării politicii de dezvoltare regională a UE. Rolul său este de a iniția și definitivă noi acte legislative în domeniu și de a se asigura că măsurile astfel adoptate vor fi implementate de Statele Membre. *Direcția Generală (DG) pentru Politică Regională* este principalul departament responsabil pentru măsurile de asistență în vederea dezvoltării economice și sociale a regiunilor la nivel European, în baza articolelor 158 și 160 ale *Tratatului UE*. *DG Politică Regională* este sprijinită în activitatea sa de alte direcții generale implicate în implementarea politicii regionale, acestea fiind *DG Agricultură, DG Pescuit, DG Educație și Cultură, DG Mediu și DG pentru Forța de*

⁶ Council Regulation (EC) No 1260/99 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds (Official Journal L 161, 26.06.1999).

⁷ Council Regulation (EC) No 1447/2001 of 28 June 2001

Muncă și Probleme Sociale. În prezent DG pentru Politică Regională gestionează 3 fonduri: FEDR, Fondul de Coeziune și ISPA.

Parlamentul European este implicat în dezvoltarea politicii regionale comunitare la nivelul luării deciziei, prin *Comitetul pentru Politică regională, Transport și Turism*. De asemenea, acest comitet exercită și activitate de control asupra instrumentelor instituite pentru realizarea obiectivului coeziunii economice și sociale, și implicit asupra politicilor economice naționale, a politicilor și acțiunilor comunitare în vederea realizării Pieței Interne, precum și asupra *Fondurilor structurale, Fondului de coeziune și Băncii Europene de Investiții*.

Consiliul Uniunii Europene este echivalentul unui consiliu de miniștri la nivel european și se reunește de câteva ori pe an, în scopul coordonării politicilor economice ale SM.

Comitetul Regiunilor (CR) este un organ cu putere consultativă pe probleme de coeziune economică și socială, rețele de infrastructură trans-europeană, sănătate, educație, cultură, ocuparea forței de muncă, probleme sociale, probleme de mediu, formare profesională și transport, fiind și cea mai nouă instituție europeană (creat în 1991, prin Tratatul de la Maastricht-funcțional odată cu intrarea în vigoare a Tratatului, în 1993). CR este compus din reprezentanți ai autorităților regionale și locale, ce reflectă echilibrul politic, geografic și regional/local din fiecare S.M.

Banca Europeană de Investiții (BEI) este instituția de finanțare a politicilor UE și are dublu rol la acest nivel, fiind percepută atât ca actor instituțional al politicii de dezvoltare regională, cât și ca instrument de finanțare (și, implicit, implementare a acesteia). Banca acordă împrumuturi și garanții, cu dobândă redusă, tuturor statelor membre pentru finanțarea de proiecte din toate sectoarele economiei, susținând prin acțiunile sale politica de dezvoltare regională la nivel comunitar, obiectivele FS și a celorlalte instrumente financiare ale UE.

I.2.c. Instrumentele de solidaritate

Politica de solidaritate și coeziune a Uniunii Europene este implementată cu ajutorul instrumentelor sau fondurilor de solidaritate, care se adresează țărilor membre UE în principal și regiunilor în special, dar nu exclude și țările în curs de aderare pentru care au fost create instrumente și fonduri speciale. Pilonul principal al acestei politici îl constituie *Fondurile structurale*, alături de care stau două fonduri speciale: *Fondul de Coeziune Socială* și *Fondul European de Solidaritate* (FES și Fondul de Coeziune fiind numite și instrumente structurale)⁸. În ceea ce privește țările în curs de aderare, există trei fonduri de pre-aderare care prefigurează *instrumentele structurale* și exprimă principiul solidarității: Phare, ISPA și SAPARD. Funcționarea instrumentelor de solidaritate la nivel regional se face conform sistemului NUTS (Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică) al Uniunii Europene, ultima dată amendat în luna mai 2003⁹. Conform acestuia, regiunile UE se împart, în funcție de populația lor, în trei categorii NUTS:

- NUTS 1 – cu o populație între 3 000 000 - 7 000 000 locuitori;
- NUTS 2 - cu o populație între 800 000 -3 000 000 locuitori
- NUTS 3 - cu o populație între 150 000 – 800 000 locuitori.

Menționăm că NUTS 2 este nivelul la care este implementată politica de dezvoltare regională în SM ale UE.

1.Fondul de solidaritate al Uniunii Europene

Fondul de Solidaritate al Uniunii Europene (The European Union Solidarity Fund)¹⁰ este cel mai nou fond al politicii regionale și a fost înființat în noiembrie 2002¹¹, în urma inundațiilor ce au afectat Franța, Germania, Austria și Republica Cehă.

Obiectivul acestui fond este de a facilita exprimarea solidarității UE față de populația unui Stat Membru sau în curs de aderare, care a fost afectată de un dezastru natural major. Astfel, acesta

⁸ Am ales să prezentăm fondurile de solidaritate în ordine inversă importanței lor datorită nevoii de a corela FS cu fondurile de pre-aderare.

⁹ Regulation (EC)NO.1059/2003.

¹⁰ Numit și *Fondul European de Solidaritate (European Solidarity Fund)*

¹¹ Council Regulation (EC) No 2012/2002 of 11 November 2002 establishing the European Union Solidarity Fund [Official Journal L 311 of 14.11.2002].

este un fond care permite reacția imediată, eficientă și flexibilă, în funcție de natura și de amploarea situației.

Acest fond va fi folosit numai în cazul dezastrelor naturale majore, cum sunt inundațiile din august 2002, care au dus la înființarea sa (noiembrie 2002) sau incendiile spontane din Portugalia (iulie 2003), și care au repercusiuni importante asupra condițiilor de viață, mediului înconjurător sau economiei țărilor afectate. Pentru a estima amploarea unui dezastru natural și justifica utilizarea acestui fond, au fost stabilite două criterii:

1. în cazul unui stat: pierderi estimate la 3 mld. EURO (prețuri 2002), sau la mai mult de 0,6% din venitul național brut;
2. în cazul unor dezastre regionale extraordinare: daune mai mici decât această limită (3 mld EURO), care afectează cea mai mare parte a populației și au consecințe majore și de durată asupra condițiilor de viață și stabilității economice a regiunii respective (se acordă o atenție specială regiunilor îndepărtate și izolate);

Suma maximă alocată anual *Fondului de Solidaritate* este de 1 mld. EURO.

Modalitatea de asistență a acestui fond constă în acordarea unei singure tranșe de finanțare pentru țara/regiunea solicitantă, care este complementară eforturilor naționale și care nu necesită co-finanțare din partea statului afectat. Pentru a obține acest sprijin, statul în cauză trebuie să înainteze o cerere Comisiei Europene, în termen de 10 săptămâni de la înregistrarea primei pagube cauzate de dezastru. În cadrul acestei aplicații trebuie oferite informații referitoare la amploarea și impactul pagubelor înregistrate, trebuie estimată suma solicitată și indicate alte surse de finanțare națională, comunitară și/sau internațională. În cazul în care estimarea finală a dezastrului este semnificativ mai mică decât s-a prevăzut inițial (și s-a solicitat de către statul în cauză), Comisia Europeană va cere rambursarea diferenței.

Fondul finanțează în general acțiuni reparatorii pentru daune care nu pot fi asigurate.

Acțiunile eligibile pentru finanțare din cadrul acestui fond sunt:

- reabilitarea imediată a infrastructurii, a uzinelor electrice, uzinelor de apă (atât de alimentare cu apă, cât și a stațiilor de epurare), a telecomunicațiilor, transportului, sănătății și educației;

- asigurarea de locuințe temporare și servicii de salvare, ca răspuns la nevoile imediate ale populației afectate;
- asigurarea imediată a structurilor și măsuri imediate de protecție a patrimoniului cultural;
- curățarea imediată a zonelor lovite de dezastru, inclusiv a zonelor naturale.

Implementarea grantului primit constituie responsabilitatea statului beneficiar, precum și coordonarea cu alte fonduri comunitare în vederea complementării finanțării, cu mențiunea ca acestea să nu fie celelalte fonduri ale politicii regionale. Suma alocată trebuie cheltuită pe parcursul unui singur an, iar ceea ce nu s-a utilizat în acest interval trebuie rambursat.

Evaluarea impactului, utilității și eficienței acestui fond se realizează anual. Astfel, la data de 1 iulie a fiecărui an, Comisia trebuie să prezinte un raport referitor la activitatea *Fondului de Solidaritate*.

2. Fondul de coeziune

Fondul de coeziune apare ca un instrument special al politicii de solidaritate și, prin circumstanțele în care a fost înființat, trimite în mod direct la principiile acestei politici și la unul din scopurile principale ale Uniunii Europene: de a promova progresul economic și social și de a elimina diferențele care există între standardele de viață la nivelul diferitelor regiuni și State Membre. Conceptul de coeziune economică și socială s-a cristalizat ca politică europeană de sine stătătoare prin *Actul Unic European* (în 1986), iar prin *Tratatul de la Maastricht* (1992) a fost corelat cu realizarea uniunii economice și monetare, având astfel un rol major în funcționarea eficientă a pieței și monedei unice europene.

Înființat în 1993 pentru a sprijini Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda - care, din punct de vedere economic, se situau la un nivel inferior comparativ cu celelalte State Membre- *Fondul de coeziune* a trecut deja printr-un proces de reformă, în 1999 (odată cu întreaga politică structurală) și are două etape de funcționare: 1994-1999 și 2000-2006. De menționat este faptul că, deși sunt eligibile în cadrul acestui fond numai statele al căror Produs Intern Brut (PIB) pe cap de locuitor se situează sub 90% din media UE, pentru perioada 2000-2006 rămân aceleași state, deși Irlanda

și anumite regiuni din Spania au depășit acest prag. Progresul acestora va fi re-evaluat la sfârșitul anului 2003 iar indicatorii socio-economici utilizați vor fi actualizați, pentru a vedea dacă se mențin eligibile și pentru următorii trei ani. Procesul de reformă nu a adus schimbări de substanță și nu a modificat caracteristicile acestui fond, ci s-a adresat mai degrabă aspectelor administrative, promovând subsidiaritatea și întărind rolul SM în controlul financiar; mici amendamente au fost făcute și condițiilor de asistență, dispărând astfel condiționalitatea dată de criteriul deficitului bugetar al statului beneficiar în continuarea finanțării (ajutorul nu mai este suspendat în cazul depășirii pragului de 3%)¹² și fiind încurajate utilizarea de fonduri suplimentare private și aplicarea principiului „poluatorul plătește”.

Domeniile în care acționează *Fondul de coeziune* sunt protecția *mediului înconjurător* și rețelele trans-europene asociate *infrastructurilor de transport*; sprijinul financiar acordat nu este structurat pe programe ci pe proiecte, fiecare proiect primind finanțare în proporție de 80-85% din totalul costurilor eligibile. Finanțarea celor două domenii este echilibrată, fiecare primind 50% din bugetul alocat acestui fond. Proiectele sunt selectate și implementate de către statele membre beneficiare, care sunt responsabile și de managementul și monitorizarea lor financiară. Pentru perioada 2000-2006 bugetul estimat al *Fondului de coeziune* se ridică la suma de 18 mld. Euro (valoarea din 1999), cu o medie anuală de 2,5 mld. Euro; pentru perioada anterioară de programare (1994 – 1999) au fost prevăzute 15,15 mld. Euro (valoarea din 1992) și alocate 16,7 mld. Euro (diferența apărută fiind datorată ratei inflației, astfel încât să se păstreze valoarea reală a finanțării).

Bugetul alocat pentru perioada 2000 – 2006, este distribuit între cele patru state beneficiare corespunzător procentajului stabilit de Consiliul European (Berlin, martie 1999), după cum urmează:

- Spania: 61-63.5%
- Grecia și Portugalia: 16-18.0%
- Irlanda: 2-6%

Referitor la domeniile menționate anterior, acestea sunt configurate în funcție de caracteristicile politicii comunitare aferente și de direcțiile de dezvoltare prefigurate, ceea ce înseamnă că sunt acceptate numai proiectele care contribuie la realizarea acestora, sau care sunt compatibile cu

¹² <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l60018.htm>

alte politici comunitare sau acțiuni din cadrul FS. Astfel, în ceea ce privește **mediul**, proiectele care vor fi finanțate trebuie să contribuie la realizarea *obiectivelor* de mediu ale UE¹³, și anume:

- conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului;
- protecția sănătății populației;
- crearea condițiilor necesare utilizării prudente și raționale a resurselor naturale.

În particular, *direcțiile prioritare* în cadrul acestui domeniu sunt reprezentate de:

- rezerva de apă potabilă,
- tratarea apei menajere,
- depozitarea deșeurilor solide.

Alături de acestea, sunt eligibile și proiecte ce vizează re-împădurirea terenurilor, controlul eroziunii solului și conservarea naturii.

În domeniul **infrastructurii de transport** sunt *eligibile* proiectele care își propun să creeze sau să dezvolte infrastructura la nivelul *Rețelei Trans-Europene de Transport (TEN)*¹⁴, sau care asigură acces la această rețea.

Coeziunea economică și socială rămâne o dimensiune esențială a politicii Uniunii Europene iar caracterul său prioritar se păstrează, în perspectiva următoarelor extinderi și acceptării de noi State Membre. Adresabilitatea *Fondului de coeziune* se va schimba în funcție de progresul actualelor țări beneficiare și de nevoile celor 10 noi membre¹⁵ din Europa Centrală și de Est, plus Cipru, Turcia și Malta.

3. Fondurile structurale

Spre deosebire de cele două fonduri prezentate anterior (*Fondul de solidaritate* și *Fondul de coeziune*) care funcționează pe bază de proiecte, *FS*– dată fiind amploarea lor- funcționează pe bază de programe, acestea fiind la rândul lor structurate în funcție de domeniile și obiectivele prioritare ale politicii regionale.

¹³ Pentru detalii privind politica de mediu în UE și obiectivele acesteia, vezi broșura corespunzătoare din cadrul seriei de micromonografii.

¹⁴ Trans-European Transport Network (TEN)

¹⁵ Se face referire la Polonia, Ungaria, Republica Cehă, Slovenia, Slovacia, Estonia, Letonia, Lituania (în 2004), România și Bulgaria (în 2007).

A) Principiile care stau la baza operaționalizării fondurilor structurale au fost și ele ușor modificate în urma reformei din 1999, fiind întărite sau devenind mai specifice. Principiul concentrării nu se mai regăsește în mod explicit, fiind însă principiul director al reformei¹⁶. Astfel, dacă pentru perioada 1994-1999 principiile operaționale erau: parteneriatul, programarea și coerența internă, adiționalitatea (sau coerența externă) și concentrarea, în noua variantă reprezentată de *Agenda 2000*, acestea au devenit:

- a) principiul programării,
- b) principiul parteneriatului,
- c) principiul adiționalității,
- d) principiul monitorizării, controlului și evaluării.

Schimbarea survenită nu este neapărat una de substanță cât una de orientare, fiind promovate simplificarea și descentralizarea managementului fondurilor structurale, printr-o împărțire mai clară a responsabilităților și o întărire a principiului general al subsidiarității – ceea ce înseamnă creșterea rolului autorităților naționale și locale în implementarea programelor Fondurilor structurale.

a). Principiul programării este unul din elementele esențiale ale operaționalizării FS și se referă la pregătirea *planurilor multianuale de dezvoltare*¹⁷, care se realizează pe baza deciziilor luate în parteneriat cu SM și printr-o serie de etape succesive, finalizându-se cu asumarea de sarcini de către organisme publice sau private (care le vor și realiza)¹⁸. Astfel, într-o primă etapă, statele membre vor înainta Comisiei Europene *planuri naționale de dezvoltare și conversie* bazate pe prioritățile naționale și regionale și care vor conține:

- descrierea detaliată a situației curente în regiunea/statul respectiv,
- descrierea strategiei celei mai potrivite pentru realizarea obiectivelor menționate,
- indicarea formei și utilizării contribuției fondurilor structurale.

În etapa următoare SM trebuie să înainteze Comisiei așa-numitele *documente de programare*, documente realizate conform criteriilor trasate de aceasta și care pot fi de doua tipuri: (1) *Documente Cadru de Sprijin Comunitar (DCSC)* – care sunt apoi transpuse în *Programe*

¹⁶ Prin reformă, cele 7 obiective ale perioadei 1994-1999 sunt concentrate în 3 obiective pentru perioada 2000-2006.

¹⁷ Aceste planuri se realizează pe perioade variabile, (vezi 1994-1999, 2000-2006), cu o revizuire intermediară ce permite operarea de modificări.

¹⁸ Pentru exemplificarea acestei situații, vezi partea referitoare la politica regională în România.

Operaționale (PO), sau Documente Unice de Programare (DUP), diferența fiind dată de amploarea lor și nu de natura acestora (cum se poate observa în tabelul următor).

Tabelul 1: Documente de programare ale FS

DCSC (→ PO)	DUP (sub 1 mlrd. EURO)
- transpus într-o serie de programe operaționale	- un singur document
- aprobat de Comisia Europeană, de comun acord cu Statul Membru aferent	- aprobat de Comisia Europeană
- conține: strategia și prioritățile de acțiune ale ambelor părți, obiectivele lor specifice, contribuția financiară din partea Fondurilor structurale și alte resurse financiare	- conține: informații cuprinse în DCSC și planul operațional (prioritățile programului, scurtă descriere a măsurilor propuse și un plan financiar orientativ)

Sursa: prelucrări ale autorului

Pe baza acestor documente de programare are loc un proces de negociere între Comisia Europeană și statele membre, proces care se finalizează cu alocarea orientativă a fondurilor structurale pentru fiecare stat în parte.

b) Principiul parteneriatului presupune o strânsă colaborare între Comisie și autoritățile naționale, regionale și locale, parteneri economici și sociali și alte organisme competente, în special prin implicarea acestora în toate etapele FS – de la elaborarea și aprobarea planurilor de dezvoltare la implementarea și monitorizarea acestora. Acest principiu subliniază gradul de descentralizare ce caracterizează întreaga politică regională și aplicabilitatea subsidiarității.

c) Principiul aditivității are în vedere completarea asistenței comunitare prin finanțare națională, astfel încât fondurile comunitare să nu înlocuiască fondurile naționale alocate pentru dezvoltarea unui anumit sector, ci să vină în completarea acestora.

d) Principiul monitorizării, evaluării și controlului este elementul de noutate adus de reforma din 1999 în domeniul fondurilor structurale. Astfel, conform noului regulament, SM au atribuții administrative și au obligația de a desemna:

- o autoritate națională corespunzătoare fiecărui program al fondurilor structurale,
- comitete de monitorizare.

Responsabilitatea *autorităților naționale* acoperă aspecte legate de implementarea, administrarea corectă și eficacitatea programului respectiv, cum ar fi: colectarea de informații statistice și financiare, pregătirea și transmiterea de rapoarte către Comisie, organizarea de evaluări intermediare, etc. *Comitetele de monitorizare* sunt conduse de un reprezentant al *autorității naționale de implementare* și vin în completarea activităților acestora prin asigurarea calității și eficienței¹⁹ în implementarea măsurilor structurale. Referitor la procedura de evaluare, aceasta este de trei tipuri: *ex-ante*, *intermediară* și *ex-post*. *Evaluarea ex-ante* presupune evaluarea sau aproximarea efectului socio-economic, anterior implementării măsurilor unui program și este în responsabilitatea autorităților competente ale SM; *evaluarea intermediară* are loc la mijlocul perioadei de desfășurare a unui program²⁰ și este efectuată de Comisia Europeană, în colaborare cu autoritatea națională aferentă, iar *evaluarea ex-post* are loc după încheierea perioadei de funcționare a unui program (2006) și este realizată de Comisia Europeană, în colaborare cu statele membre și autoritățile naționale aferente.

Tot sub incidența acestui principiu intră și modalitățile de plată și control financiar, ceea ce înseamnă că fiecare Stat Membru are obligația de a desemna, pe lângă autoritatea națională de gestionare corespunzătoare fiecărui program, și o *autoritate de plăți* („paying authority”). Aceasta funcționează ca intermediar între Comisie și ultimii beneficiari și, împreună cu autoritatea națională, asigură respectarea regulilor de utilizare a finanțării comunitare de către aceștia. Controale ad-hoc și audituri financiare sunt efectuate regulat de Comisia Europeană, în mod aleatoriu și în limita a 5% din bugetul fiecărui program.

¹⁹ În acest context, este important de clarificat distincția care există între *eficacitate* (*effectiveness*, în limba engleză) și *eficiență* (*efficiency*, în limba engleză). Astfel, în timp ce ambele se referă la aspectul calitativ al unei acțiuni, eficiența este corelată cu efectul imediat, local al acțiunii respective; spre deosebire de aceasta, eficacitatea are în vedere efectul contextual, corelat cu alte acțiuni și cu rezultat/impact la o scară mai mare (în cazul nostru, la nivel de program).

²⁰ Pentru perioada perioada 2000-2006 evaluarea intermediară va avea loc până la 31 decembrie 2003.

B) Obiectivele care trasează liniile de acțiune ale fondurilor structurale sunt specifice fiecărei perioade de programare a acestora și se stabilesc în funcție de principalele priorități identificate în vederea reducerii discrepanțelor economice și sociale la nivel comunitar. Astfel, ele apar sub denumirea de *obiective prioritare* și trimit în mod direct la sectoarele ce necesită intervenție structurală²¹. Pentru etapa 2000-2006 au fost identificate următoarele 3 priorități:

- 1) competitivitatea regională,
- 2) coeziunea economică și socială,
- 3) dezvoltarea zonelor urbane și rurale (inclusiv a celor dependente de pescuit),

care au generat obiectivele prioritare corespunzătoare, în timp ce etapa 1993-1999 a avut 6 obiective prioritare²². Astfel, obiectivele perioadei 2000-2006 sunt:

- *Obiectivul 1* (teritorial): dezvoltarea regiunilor rămase în urmă;
- *Obiectivul 2* (teritorial): reconversia economică și socială a regiunilor cu dificultăți structurale;
- *Obiectivul 3* (tematic)²³: dezvoltarea resurselor umane.

De menționat este faptul că Obiectivul 3 constituie cadrul de referință pentru toate măsurile adoptate sub noul capitol privind ocuparea forței de muncă al *Tratatului de la Amsterdam* și pentru *Strategia Europeană de Ocupare* (European Employment Strategy). În consecință, în perioada 2000-2006, FS finanțează asistență regională numai sub obiectivele 1 și 2 (vezi clasificarea: „teritorial” și „tematic”).

Pentru ca o regiune să se califice pentru asistență comunitară în cadrul Obiectivului 1, trebuie să fie caracterizată prin:

- nivel redus al investițiilor,
- rată a șomajului mai mare decât media UE,
- lipsa prestării de servicii pentru afaceri și persoane,
- infrastructură de bază redusă.

²¹ Menționăm că obiectivele prioritare nu sunt obiective strategice ci au caracter operațional, ele desemnând ariile de acțiune ale FS pentru o anumită perioadă de programare.

²² În unele documente sunt menționate 7 obiective prioritare și nu 6; diferența apare din modalitatea de numerotare a acestora având în vedere că Obiectivul 5 este împărțit în două sub-obiective (5a și 5b).

²³ Obiectivul 3 mai este numit și obiectiv sectorial (în engleză, „thematic”).

Obiectivul 2 se adresează acelor zone care, deși situate în regiuni al căror nivel de dezvoltare este apropiat de media comunitară, se confruntă cu diferite tipuri de dificultăți socio-economice ce generează o rată ridicată a șomajului, de exemplu:

- evoluția sectorului industrial și sectorului prestării de servicii,
- declinul activităților tradiționale în zonele rurale,
- situație de criză în zonele urbane,
- dificultăți în sectorul pescuitului.

Obiectivul 3 sprijină modernizarea sistemelor de educație și formare, precum și a politicilor de ocupare a forței de muncă pe întreg teritoriul UE, cu excepția regiunilor eligibile sub obiectivul

1. Obiectivul 3 are în vedere:

- combaterea șomajului pe termen lung;
- integrarea tinerilor pe piața muncii;
- integrarea celor amenințați cu excluderea de pe piața muncii;
- adaptarea forței de muncă la schimbările de producție.

Concentrarea sau reducerea obiectivelor prioritare a apărut din nevoia de a crește eficacitatea măsurilor structurale și este ilustrată de tabelul următor:

Tabelul 2: Obiectivele prioritare ale Fondurilor structurale pentru perioadele 1994-1999 și 2000-2006

Obiective prioritare 1994-1999	Reforma	Obiective prioritare 2000-2006
Ob.(1) - ajustarea economică și structurală a regiunilor rămase în urmă ca dezvoltare	Obiective 1 + 6	<u>Obiectivul 1 (teritorial)</u> – ajustarea economică și structurală a regiunilor rămase în urmă ca dezvoltare, inclusiv a regiunilor din Nordul Europei (PIB < 75% media UE); -absoarbe 70% din bugetul fondurilor structurale, de care beneficiază peste 50 de regiuni și 22% din populația UE
Ob.(2) - reconversia economică a regiunilor aflate în declin industrial		
Ob.(3) - combaterea șomajului pe termen lung și facilitarea integrării profesionale a tinerilor și a persoanelor expuse excluderii de pe piața muncii	Obiective 2 + 5b	<u>Obiectivul 2(teritorial)</u> – reconversia economică și socială a regiunilor cu dificultăți structurale - urbane sau rurale, dependente de industrie sau pescuit; - absoarbe 11,5% din bugetul fondurilor structurale, de care beneficiază 18% din populația UE
Ob.(4) - facilitarea adaptării forței de muncă de orice sex la schimbările intervenite în industrie și în procesul de producție în general		
Ob.(5) – promovarea dezvoltării rurale prin: - Ob.5(a) - urgentarea ajustării structurilor agricole în cadrul reformei politicii agricole comune - Ob.5(b) - facilitarea dezvoltării și ajustării structurale a zonelor rurale	Obiective 3 + 4	<u>Obiectivul 3 (tematic)</u> - dezvoltarea resurselor umane în afara regiunilor eligibile pentru Obiectivul 1, prin modernizarea politicilor și sistemelor de educație și formare profesională și promovarea ocupării forței de muncă; - absoarbe 12.3% din bugetul fondurilor structurale;
Ob.(6) - dezvoltarea și ajustarea structurală a regiunilor slab populate din zonele nordice ale Suediei și Finlandei		

Sursa: prelucrări ale autorului

Notă: Fostele arii obiectiv de tip 5a sunt sprijinite prin PAC, respectiv din FEOGA componenta de garantare.

Evaluarea realizată la încheierea primei etape de funcționare a FS a arătat că situația economică și socială a unor regiuni a cunoscut o evoluție care nu mai justifică asistență comunitară în perioada 2000-2006. Pentru acestea au fost asigurate fonduri de sprijin pentru o perioadă de

tranziție, astfel încât ele vor continua să primească asistență financiară descrescătoare gradual până în 2005 (pentru ariile obiectiv 1 și 2) sau 2006 (pentru ariile obiectiv 3), când finanțarea va înceta. În această situație se află regiunile: Hainaut (Belgia), Corsica și Valenciennes, Douai și Avesnes (Franța), Berlinul de Est (Germania), Irlanda de Sud și de Est, Molise (Italia), Irlanda de Nord, Highlands și zona insulară a Scoției (Marea Britanie), Flevoland (Olanda), Cantabria (Spania), Lisabona și Tagus (Portugalia).

Acordarea alocațiilor financiare corespunzătoare unui obiectiv se face pe baza unor documente de programare justificative, astfel:

- Obiectivul 1: - DCSC, transpuse în PO;
- DUP, pentru programe cu buget sub 1 mld. Euro;
- Obiectivul 2:- DUP și PC;
- Obiectivul 3:- alegerea documentelor de programare adecvate este la latitudinea statelor membre sau a regiunilor ca atare.

Conform acestor documente și estimărilor financiare cuprinse de acestea, bugetul Fondurilor structurale se distribuie țărilor și regiunilor aferente. Repartizarea alocațiilor financiare (pentru perioada 2000-2006) în funcție de țări și obiective se regăsește în Anexele 1 și 2.

C) Descrierea fondurilor structurale. Dacă obiectivele prioritare reprezintă cadrul operațional al politicii regionale a UE, *FS* reprezintă cea mai importantă parte din *instrumentele financiare*²⁴ ce servesc la implementarea acesteia. Există patru fonduri structurale, fiecare fond putând finanța mai multe obiective și fiecare obiectiv putând fi finanțat din mai multe fonduri, după cum urmează :

1. *Fondul European de Dezvoltare Regională* (FEDR) – contribuie la finanțarea obiectivelor 1 și 2;
2. *Fondul Social European* (FSE) - contribuie la finanțarea obiectivelor 1, 2 și 3;
3. *Fondul European de Orientare și Garantare pentru Agricultură* (FEOGA): contribuie la finanțarea obiectivului 1 (secțiunea de orientare a fondului);
4. *Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului* (IFOP): contribuie la finanțarea obiectivului 1;

²⁴ Alături de Fondul de solidaritate, Fondul de coeziune Banca Europeană de Investiții (BEI).

Finanțarea se face, în cea mai mare parte, sub forma unui ajutor nerambursabil (și mai puțin ca ajutor rambursabil, ex: subvenționarea ratelor dobânzilor, garanții etc.) și respectând anumite plafoane, după cum reiese din Tabelul 3.

Tabelul 3: Corelația financiară dintre fondurile structurale și obiectivele prioritare

	FEDR	FSE	FEOGA	IFOP
<p>Obiectivul 1</p> <p>- 75%- 85% din totalul costurilor eligibile</p> <p>- max. 35 – 50% pentru investiții în afaceri și infrastructură</p>	X	X	X	X
<p>Obiectivul 2</p> <p>- max. 75% din totalul costurilor eligibile</p> <p>- max. 15 – 25% pentru investiții în afaceri și infrastructură</p>	X	X		
<p>Obiectivul 3</p> <p>- max. 75% din totalul costurilor eligibile</p>		X		

Sursa: prelucrări ale autorului

1). Fondul European de Dezvoltare Regională a fost înființat în 1975 și are cea mai mare pondere în cadrul fondurilor structurale. FEDR are drept scop reducerea disparităților dintre regiunile UE și are ca direcții de intervenție următoarele (conf. reglementării Parlamentului European și Consiliului nr. 1783 /1999):

- *investiții productive pentru crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile;*
- *investiții în infrastructură – contribuie astfel la revitalizarea, diversificarea și îmbunătățirea accesului pentru zonele economice și industriale aflate în declin economic, zonele urbane inactive, zonele rurale și zonele dependente de pescuit;*
- *inițiative de dezvoltare locală și activități de afaceri ale întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) – au drept scop dezvoltarea de servicii pentru întreprinderi, transferul tehnologic, dezvoltarea de instrumente financiare, oferirea de sprijin direct pentru investiții, asigurarea infrastructurii locale și sprijinirea structurilor ce furnizează servicii în vecinătate;*
- *investiții în educație și sănătate (numai în ariile cuprinse în Obiectivul 1).*

Domeniile sprijinite prin aceste măsuri sunt: dezvoltarea unui mediu de afaceri stimulator, cercetarea și dezvoltarea tehnologică, dezvoltarea societății informaționale, protecția mediului,

egalitatea de gen în domeniul ocupării forței de muncă și cooperarea trans-frontalieră și inter-regională.

2) Fondul Social European (FSE) a fost creat în 1958 și a constituit, încă de la început, principalul instrument al politicii sociale comunitare²⁵. FSE pune accent pe îmbunătățirea modului în care funcționează piața muncii în diferite țări și pe re-integrarea șomerilor pe piața muncii, prin finanțarea a trei tipuri de acțiuni: *formarea profesională*, *reconversia profesională* și măsuri ce duc la *crearea de locuri de muncă*. Tipurile de măsuri astfel finanțate au în vedere (conf. reglementării Parlamentului European și Consiliului nr. 1784 /1999):

- reintegrarea profesională a șomerilor pe termen lung;
- integrarea profesională a șomerilor tineri;
- integrarea profesională a persoanelor excluse de pe piața muncii;
- promovarea egalității de șanse în accesul la piața muncii;
- acțiuni specifice de îmbunătățire a accesului femeilor la piața muncii;
- îmbunătățirea sistemelor de educație și formare;
- concentrarea de potențial uman în domeniile cercetării și dezvoltării.

În același timp și prin toate aceste măsuri, *FSE* acoperă și trei aspecte orizontale ale politicilor UE:

- promovarea inițiativelor locale de ocupare a forței de muncă,
- dimensiunea socială și ocuparea profesională în societatea informațională,
- crearea de oportunități egale între femei și bărbați.

3) Fondul European de Orientare și Garantare pentru Agricultură a fost stabilit în 1962 pentru finanțarea politicii agricole comune a UE și consumă cea mai mare parte a bugetului comunitar. *FEOGA* sprijină dezvoltarea regiunilor rurale și îmbunătățirea structurilor agricole, fiind structurat în două secțiuni:

- *Secțiunea de orientare*: finanțează scheme de raționalizare, modernizare și ajustare structurală a sectorului agricol din zonele rurale.

²⁵ Pentru detalii în această direcție, vezi broșura referitoare la politica socială.

- *Secțiunea de garantare*: finanțează măsuri de organizare comună a piețelor și de susținere a prețurilor produselor agricole;

Secțiunea de orientare acționează ca fond structural propriu-zis și are următoarele domenii de intervenție²⁶:

- investiții în asociațiile agricole (în vederea modernizării, reducerii costurilor de producție, asigurarea calității produselor, protejării mediului, etc.),
- sprijinirea tinerilor agricultori și a formării profesionale în domeniu
- sprijinirea pensionării înainte de vârsta limită
- sprijinirea zonelor mai puțin favorizate,
- măsuri protecție a mediului în interacțiunea cu agricultura (inclusiv de conservare a peisajului rural)
- procesarea și promovarea pe piață a produselor agricole,
- dezvoltarea și utilizarea optimă a pădurilor,
- dezvoltarea zonelor rurale prin furnizarea de servicii, sprijinirea economiilor locale, încurajarea agro-turismului și a activităților meșteșugărești, etc.

4) Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului a fost creat în 1994, prin gruparea tuturor instrumentelor comunitare privind pescuitul. Ca și celelalte fonduri, IFOP a trecut printr-un proces de reformă în 1999, însă noul regulament adoptat atunci pentru perioada de programare 2000-2006 a suferit modificări și noi măsuri au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2003. Schimbările au apărut din dorința Comisiei de a se asigura că fondurile publice nu vor fi folosite pentru creșterea capacității de pescuit, dat fiind că un număr considerabil de stocuri comerciale sunt încă exploatate în exces. Cu toate acestea, obiectivele IFOP au rămas neschimbate și au în vedere²⁷:

- contribuția la realizarea unui echilibru de durată între resursele piscicole și exploatarea lor,
- întărirea competitivității și dezvoltarea unor activități de afaceri viabile în industria pescuitului,

²⁶ Council Regulation (EC) No 1258/1999 of 17 May 1999 on the financing of the common agricultural policy.

²⁷ Council Regulation (EC) No 1263/1999 of 21 June 1999 on the Financial Instrument for Fisheries Guidance

- îmbunătățirea ofertei de piață și a valorii adăugate a produselor piscicole și de acvacultură,
- sprijinirea revitalizării zonelor dependente de pescuit și acvacultură.

Schimbările aduse de noul regulament constau în introducerea unor prevederi ce au în vedere favorizarea pescuitului la scară mică (și a pescuitului independent) și sprijinirea tinerilor pescari în achiziționarea primului lor vas de pescuit. Un element de noutate este accentul crescut care s-a pus pe aspectele de mediu, acordându-se prioritate proiectelor colective dezvoltate în cadrul industriei piscicole. Alte modificări se referă la regulile de reînnoire a flotelor de pescuit și introducerea de condiții privind crearea de întreprinderi mixte, cu scopul de a preveni pescuitul în exces. Alături de noile prevederi, au fost reînnoite măsurile privind investițiile în industria de prelucrare și piscicultură, precum: construcția, lărgirea și modernizarea fabricilor pentru prelucrarea peștelui și a fermelor de pește.

4. Inițiativele comunitare

Inițiativele comunitare sunt reprezentate de patru programe special create în vederea realizării obiectivelor prioritare și finanțate din bugetul fondurilor structurale. Fiecare program este finanțat printr-un singur fond, iar împreună absorb 5,35% din bugetul total alocat FS. Inițial, pentru perioada 1994-1999 au existat 13 inițiative comunitare, care au fost însă reduse prin reforma din 1999 la numai 4 inițiative, pentru creșterea eficienței acțiunii FS:

- *Interreg III* – este finanțat prin FEDR și promovează cooperarea trans-frontalieră, trans-națională și inter-regională;
- *Equal* - este finanțat prin ESF și susține dezvoltarea de noi modalități pentru combaterea discriminării și inegalităților privind accesul la piața muncii;
- *Leader+* - este finanțat prin FEOGA –secțiunea de orientare și promovează dezvoltarea rurală prin sprijinirea inițiativelor grupurilor locale de acțiune (dezvoltarea durabilă);
- *Urban II* - este finanțat prin FEDR și încurajează strategii inovatoare pentru regenerarea economică și socială a orașelor și zonelor urbane în declin.

Tabelul 4: Finanțarea inițiativelor comunitare din bugetul FS

	INTERREG III	EQUAL	LEADER +	URBAN II
FEDR	X			X
ESF		X		
FEOGA (orientare)			X	
IFOP				

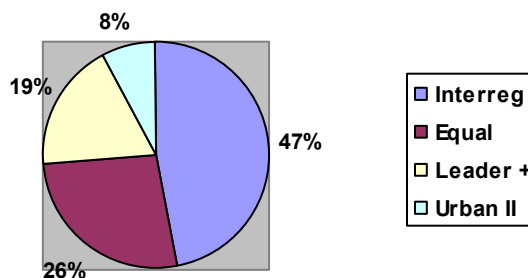
Sursa: prelucrări ale autorului

Finanțarea IC presupune o co-finanțare din partea SM, între 25% în ariile obiectiv 1 și 50% în celelalte.

Un element specific al IC este faptul că pot acționa și pe zonele de graniță dintre SM și țări candidate.

Statutul inițiativelor sau programelor comunitare în cadrul politicii de solidaritate a UE și, implicit, a politicii regionale este unul aparte. Astfel, în timp ce sunt strâns corelate cu FS și apar de multe ori ca fiind o componentă a acestora, au și un caracter independent și apar ca instrumente de sine stătătoare, cu priorități și obiective clar definite. Explicația este dată de conjugarea surselor de finanțare a acestor inițiative - atât din bugetul Fondurilor structurale, cât și din alte programe comunitare (Phare, Tacis, etc.) pentru țările candidate și instrumente financiare ale UE (Banca Europeană de Investiții, Fondul European de Dezvoltare), un exemplu al abordării integrate a politicii regionale după 1999. Decizia de a le prezenta independent în cadrul acestei lucrări se bazează pe tocmai pe multitudinea surselor financiare care contribuie la constituirea bugetului inițiativelor comunitare.

Figura 1: Ponderea finanțării IC

Sursa: prelucrări ale autorului

Interreg III

Interreg III are drept scop stimularea inițiativei regionale și contribuie la coeziunea economică și socială în cadrul Uniunii prin abordarea regiunilor ca entități geografice și culturale distincte, independent de apartenența lor la un stat sau altul – promovând cooperarea trans-națională și trans-frontalieră și susținând ideea unei „Europe a regiunilor”. Un aspect special al acestei abordări îl constituie accentul pe integrarea regiunilor îndepărtate și a regiunilor care au graniță cu țările candidate. Pentru atingerea acestor obiective, programul a fost structurat în 3 componente:

- *Componenta A* - cooperarea trans-frontalieră;
- *Componenta B* - cooperarea trans-națională;
- *Componenta C* - cooperarea inter-regională.

Strategia de implementare acestui program este dezvoltată pe aceeași linie ca și în cazul Fondurilor structurale și are la bază următoarele ***principii operaționale***:

- *Principiul programării*: are ca document de programare *Programul de Inițiativă Comunitară* (PIC), ce contribuie la dezvoltarea mecanismelor și structurilor necesare cooperării trans-frontaliere
- *Principiul parteneriatului*: constă în implicarea autorităților locale, regionale și naționale, a partenerilor economici și sociali, în vederea acumulării unui grad ridicat de participare din partea părților interesate, fie publice sau private;
- *Principiul sincronizării cu alte instrumente financiare*: are în vedere complementaritatea cu alte programe și inițiative comunitare iar în ceea ce privește finanțarea sa, operațiunile ce se desfășoară pe teritoriul UE sunt finanțate de la bugetul FEDR, în timp ce operațiunile din afara granițelor comunitare sunt finanțate prin programele Phare, Ispa, Tacis, Meda²⁸ și prin intermediul altor instrumente financiare precum CARDS²⁹ (Asistența Comunitară pentru Reconstrucție, Dezvoltare și Stabilizare), FED³⁰ (Fondul European de Dezvoltare), BEI (Banca Europeană de Investiții).

²⁸ Programe ale UE create special pentru țările în curs de aderare (Phare, Ispa), țările fostului spațiu sovietic (Tacis) sau ale spațiului Est-mediteranean (Meda).

²⁹ CARDS - *Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*, program de asistență al UE conceput special pentru țările din fosta Iugoslavie și Balcanii de Vest.

³⁰ În engleză EDF – *European Development Fund*

Componenta A are drept scop promovarea dezvoltării regionale integrate între regiunile cu frontieră comună din SM, consumă aproximativ 50% din bugetul *Interreg* și are ca priorități: promovarea dezvoltării urbane, rurale și a zonelor de coastă, dezvoltarea spiritului antreprenorial, a turismului și inițiativelor locale în aceste zone, cooperarea în domeniile juridic și administrativ, cercetării, educației, culturii, sănătății etc., protecția mediului, asigurarea infrastructurii de bază cu importanță trans-frontalieră, crearea unei piețe integrate a muncii și promovarea incluziunii sociale, îmbunătățirea condițiilor de securizare a frontierelor și pregătirea resurselor umane pentru cooperare transfrontalieră.

Componenta B contribuie la integrarea teritorială armonioasă pe tot cuprinsul Uniunii Europene, cu țările candidate sau cu alte țări învecinate. Cooperarea trans-națională consumă 14% din bugetul *Interreg* și finanțează următoarele tipuri de acțiuni: strategii de dezvoltare spațială; dezvoltarea unor sisteme de transport eficiente și durabile și îmbunătățirea accesului la societatea informațională; promovarea mediului și a unui management de calitate al moștenirii culturale și resurselor naturale; asistență tehnică în vederea stabilirii de parteneriate trans-naționale. Această componentă este importantă pentru dezvoltare spațială și ia în considerare recomandările ESDP (European Spatial Development Perspective).

Componenta C acționează în vederea îmbunătățirii instrumentelor și politicilor de dezvoltare regională prin crearea de rețele în scopul asistării cooperării între diverse regiuni, în special a celor aflate în curs de reconversie economică sau mai puțin dezvoltate și consumă minim 6% din bugetul *Interreg*. Prioritățile acestei componente au în vedere schimbul de informații și stabilirea de legături între autoritățile publice și organismele implicate diverse tipuri de proiecte, precum și diseminarea celor mai bune practici de dezvoltare urbană.

Equal

Equal a apărut ca program comunitar în anul 2000, are un statut experimental și are la bază inițiativele comunitare precedente *Adapt* și *Employment*. Scopul său este dublu direcționat și constă în:

- 1) a descoperi și promova noi modalități de combatere a formelor de discriminare existente pe piața muncii prin intermediul cooperării trans-naționale;
- 2) a facilita integrarea socială și profesională a azilanților.

Pentru a obține finanțare în cadrul acestui program, fiecare Stat Membru trebuie să înainteze Comisiei Europene un Program de Inițiativă Comunitară (CIP), prin care sunt prezentate strategia și aranjamentele naționale pentru implementarea *Equal* și pe baza căruia primesc un anumit buget. Activitățile finanțate prin CIP sunt împărțite în arii tematice și implementate prin intermediul parteneriatelor de dezvoltare, care pot fi de 2 tipuri:

- *parteneriate de dezvoltare geografică*, ce reprezintă beneficiarii ultimi ai acestui ajutor financiar și aduc împreună actorii dintr-o anumită zonă geografică;
- *parteneriate de dezvoltare sectorială*, care acoperă un anumit sector industrial.

Ariile tematice sub care pot fi grupate activitățile derulate prin acest program urmează structura celor patru piloni ai *Strategiei Europene de Ocupare a Forței de Muncă* (European Employment Strategy) și anume:

- 1) *angajabilitatea* – are în vedere facilitarea accesului pe piața muncii și combaterea rasismului și xenofobiei la locul de muncă;
- 2) *antreprenoriatul* – are în vedere instrumentarea inițierii unei afaceri și identificarea a noi oportunități de angajare în zonele urbane și rurale, pe de o parte, și întărirea „economiei sociale” și a serviciilor de interes public;
- 3) *adaptabilitatea* – promovează învățarea continuă și stimulează abilitatea muncitorilor de a se adapta schimbării tehnologice și utilizării noii tehnologii informaționale;
- 4) *egalitatea de șanse între femei și bărbați* – are în vedere reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie și creșterea angajabilității în rândul femeilor și bărbaților care au părăsit locul de muncă, precum și reducerea diferențelor de gen și a segregării la locul de muncă.

În cadrul fiecărei arii tematice există 4 tipuri de acțiuni, după cum urmează:

- Acțiunea 1: stabilirea de parteneriate de dezvoltare și cooperare trans-națională;
- Acțiunea 2: implementarea programului de lucru a parteneriatelor de dezvoltare;
- Acțiunea 3: rețele tematice, diseminarea de bune practici și impactul asupra politicilor naționale;
- Acțiunea 4: asistență tehnică.

Fiecare Stat Membru trebuie să aleagă una sau mai multe arii tematice în cadrul fiecărui pilon în care vor să coopereze, apoi trebuie să urmeze cele patru acțiuni ce conduc la definitivarea programelor de inițiativă.

Leader +

Leader + a fost dezvoltat pe baza inițiativelor comunitare *Leader I* (1991-1994) și *Leader II* (1994-1999) și acționează în direcția implicării grupurilor active din societățile și economiile rurale în găsirea de noi strategii de dezvoltare durabilă la nivel local. Astfel, *Leader+* are ca beneficiari „grupurile de acțiune locală (GAL)”³¹ și încurajează actorii rurali să aibă în vedere potențialul pe termen lung al zonei lor și să implementeze strategii create de ei înșiși, cu scopul de a întări moștenirea culturală și naturală a zonei, de a stimula mediul economic local și de a îmbunătăți capacitatea organizațională a comunității lor. Programul are trei linii de acțiune:

- *Acțiunea 1*: strategii integrate de dezvoltare rurală, cu statut de pilot și adresându-se zonelor mici ca întindere și cu puternică identitate regională;
- *Acțiunea 2*: sprijin pentru cooperarea trans-națională și inter-teritorială;
- *Acțiunea 3* : constituirea unei rețele a zonelor rurale din UE.

Acțiunea 1 oferă sprijin regiunilor rurale pentru crearea și implementarea de strategii pilot de dezvoltare durabilă iar modalitatea de finanțare adoptată presupune elaborarea unor planuri de dezvoltare de către regiunile în cauză, care sunt apoi prezentate spre aprobare autorităților naționale. Acestea trebuie să fie susținute de un parteneriat reprezentativ și structurate pe o temă care e tipică pentru identitatea regiunii în cauză, cum ar fi: utilizarea noilor tehnologii, cea mai bună utilizarea a resurselor naturale și culturale specifice, valorizarea produselor locale, etc.

Pentru ca o strategie de dezvoltare să fie finanțată, aceasta trebuie să:

- să încurajeze interacțiunea între actorii, sectoarele și proiectele dezvoltate în jurul unei teme majore tipice pentru identitatea, resursele sau cunoștințele/meșteșugurile specifice regiunii respective;
- să dovedească originarea în și relevanța pentru zona respectivă, în special în termeni de viabilitate și durabilitate socio-economică;
- să demonstreze un caracter inovator și o schemă pilot, precum dezvoltarea unor forme originale de organizare și implicare a populației locale, interacțiunea unor sectoare economice independente în mod tradițional, crearea de noi servicii și produse, etc.

³¹ În engleză, LAG – Local Action Groups.

- să completeze operațiunile desfășurate prin programele principale ce acționează în aceeași direcție.

Acțiunea 2 oferă sprijin pentru cooperarea între teritoriile rurale și finanțează atât proiecte propriu-zise în această direcție, cât și proiecte de asistență tehnică. Această componentă are în vedere 2 tipuri de cooperare:

- a) cooperarea intra-teritorială în cadrul aceluiași Stat Membru;
- b) cooperarea trans-națională între teritorii din diferite State Membre.

În general, proiectele desfășurate sub Acțiunea 2 au în vedere concentrarea cunoștințelor și a resurselor umane sau financiare care, în mod normal, sunt dispersate în mai multe teritorii.

Acțiunea 3 are în vedere 2 aspecte ce contribuie la dezvoltarea unei rețele rurale:

- 1) implicarea automată în rețea a tuturor beneficiarilor programului Leader+;
- 2) implicarea în rețea a tuturor zonelor rurale și actorilor de dezvoltare rurală de pe teritoriul Uniunii Europene.

Acest lucru se realizează prin existența, la nivelul fiecărui Stat Membru, a unei „unități de rețea” – adică a unei unități organizaționale ce are în vedere stabilirea și menținerea unei rețele naționale. La nivel comunitar, Comisia Europeană are în vedere stabilirea unui „*Observer al zonelor rurale*” și care va fi responsabil pentru integrarea rețelelor naționale.

Un aspect important al programului *Leader+* îl constituie gradul ridicat de cooperare pe care îl promovează și accentul pe preluarea și diseminarea celor mai bune modele de dezvoltare rurală.

Urban II

Urban II are la bază un program al UE care a fost stabilit în 1994 pentru a răspunde nevoilor zonelor urbane defavorizate și care a funcționat între 1994-1999, sub numele de *Urban Community Initiative* (Inițiativa Comunitară Urbană) sau *Urban I*. Rezultatele deosebite de încurajatoare ale acestei inițiative a determinat continuarea sa în perioada 2000-2006, sub denumirea de *Urban II* și având drept scop promovarea creării și implementării unor modele inovatoare de dezvoltare în vederea revitalizării economice și sociale a regiunilor urbane în criză,

precum și întărirea schimbului de informații și experiență privind dezvoltarea urbană durabilă pe teritoriul UE.

Principiile operaționale ale acestui program sunt aceleași ca și pentru *Interreg*, însă principiile de acțiune ce trebuie avute în vedere de strategiile de regenerare propuse presupun următoarele aspecte:

- existența unei mase critice de populație (valorile de eligibilitate sunt între 10 – 20.000 locuitori) și a structurilor de sprijin corespunzătoare în vederea facilitării creării și implementării programelor inovatoare de dezvoltare urbană;
- existența unor parteneriate locale puternice pentru definirea proiectelor de intervenție, monitorizarea și evaluarea strategiilor;
- o abordare teritorială integrată;
- integrarea aspectelor economice, sociale și de mediu;
- promovarea egalității de șanse între bărbați și femei;
- complementaritatea cu FS și cu celelalte Inițiative Comunitare.

Aceste principii stabilesc cadrul general de acțiune și au la bază prioritățile identificate pentru perioada 2000-2006; domeniile acoperite de aceste priorități sunt: economic, social, mediu, transport, etc. iar în cadrul lor sunt promovate proiecte ce răspund unor nevoi specifice.

O trăsătură aparte a programului *Urban* este gradul înalt de implicare al autorităților locale, ceea ce derivă în mod direct și firesc din poziția și responsabilitățile pe care le au, dat fiind că *Urban* se adresează exact problemelor cu care acestea se întâlnesc și cărora trebuie să le răspundă în activitatea lor curentă. Un alt aspect interesant de menționat este proiectul de creare a unei rețele a proiectelor dezvoltate în cadrul Urban - URBACT, cu scopul schimbării de informații și experiență în domeniul dezvoltării urbane durabile la nivel comunitar.

5. Acțiunile inovatoare³²

Acțiunile inovatoare sunt un set de măsuri finanțate din bugetul fondurilor structurale și care au drept scop experimentarea celor mai noi idei ce pot contribui la diversificarea și îmbunătățirea strategiilor de dezvoltare regională. FS, care finanțează sau au în vedere finanțarea de acțiuni inovatoare sunt FEDR, FSE și IFOP.

Prin *Fondul European de Dezvoltare Regională* (FEDR) sunt finanțate acțiuni inovatoare ce experimentează 3 teme strategice:

- economii regionale bazate pe cunoaștere și inovare tehnologică;
- e-EuropeRegio: societatea informațională în serviciul dezvoltării regionale;
- identitatea regională și dezvoltarea durabilă.

În cadrul *Fondului Social European*(FSE) sunt planificate acțiuni inovatoare ce au în vedere formarea și ocuparea profesională, iar IFOP are în vedere finanțarea de acțiuni ce se adresează sectorului piscicol. Sunt finanțate de asemenea studii, proiecte pilot și schimburile de experiență.

Bugetul alocat acestor acțiuni este de 1 mld. Euro și reprezintă 0,5% din bugetul Fondurilor Structurale.

6. Măsuri speciale pentru piscicultură

Ca și în cazul anterior, acest program este finanțat din bugetul FS - mai exact prin Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului (IFOP) și apare pe fondul restructurării majore a sectorului pescuitului și pisciculturii. Prioritățile acestui program se bazează pe nevoia ajustării structurilor de producție, în vederea:

- creării unui echilibru de durată între resursele marine și utilizarea lor;
- creșterea competitivității firmelor;
- îmbunătățirea dezvoltării pescuitului și produselor piscicole și a ofertei în acest sector;
- sprijinirea zonelor dependente de pescuit în scopul revitalizării lor.

³² Reglementate de prevederile art. 22 din CR 1260 /1999 privind FS.

Acest program are un buget de 1 mld. Euro și reprezintă 0,5% din bugetul FS și este aplicat pentru finanțarea de măsuri cu caracter structural în regiuni din afara ariilor – obiectiv 1.

7. Rezerva de performanță

Rezerva de performanță este un instrument nou, specific perioadei de programare 2000 - 2006, cu rolul de a spori eficacitatea asistenței oferită prin intermediul FS. Acest fond funcționează ca un premiu ce se acordă programelor (operaționale sau DUP)cu cel mai mare succes la finele anului 2003, când are loc evaluarea lor intermediară. Bugetul rezervei de performanță se constituie prin reținerea a 4% din bugetul alocat fiecărui SM și se păstrează până la 31 martie 2004, când Comisia va aloca această rezervă pe baza propunerilor primite din partea fiecărui SM.

Cea mai nouă inițiativă în domeniul politicii regionale este reprezentată de Comunicarea Comisiei din iulie 2003 referitoare la crearea unui nou instrument de promovare a dezvoltării economice și sociale durabile. Este vorba despre “*Instrumentul pentru vecinătate*” (*Neighbourhood Instrument*), care apare ca o consecință a procesului de extindere a UE și reflectă preocuparea față de schimbarea granițelor Uniunii. Acest nou instrument se bazează pe experiența promovării cooperării trans-frontaliere, acumulată prin programele Phare, Tacis, Interreg și se va centra pe asigurarea bunei funcționări și a unui bun management al viitoarelor granițe Mediteraneene și estice, în scopul dezvoltării regiunilor de frontieră și acooperării regionale și trans-naționale. De asemenea, acest instrument poate contribui la evitarea trasării de noi granițe în Europa și la “promovarea stabilității și prosperității în interiorul și în afara noilor granițe ale Uniunii.”

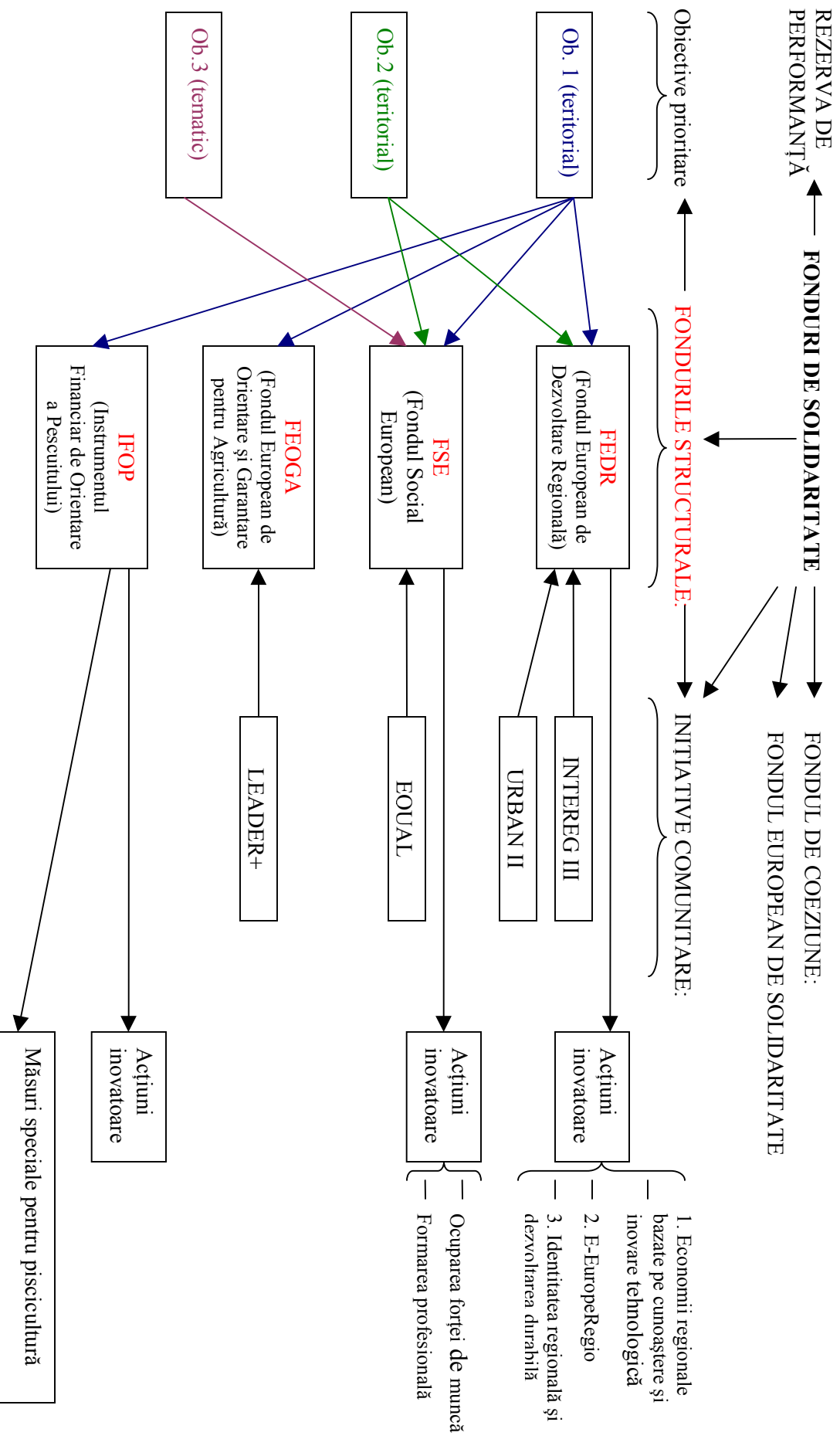
Obiectivele avute în vedere de acest instrument sunt:

- promovarea dezvoltării economice și sociale durabile în zonele de frontieră;
- cooperarea în vederea tratării nevoilor comune, în domenii precum: protecția mediului, sănătatea publică, prevenirea și lupta împotriva crimei organizate;
- asigurarea unor granițe sigure și eficiente;
- promovarea acțiunilor locale de tipul “de la om la om”;

În comunicarea aferentă, Comisia propune o abordare pe două etape: o fază inițială, ce corespunde perioadei 2004 – 2006, urmată de o fază aferentă perioadei de după 2006.

Sursa: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION - *Paving the way for a New Neighbourhood Instrument* Brussels, 1.7.2003 COM (2003) 393 final

Schema: Fondurile de solidaritate

I.2.d. Instrumente de preaderare: Phare, ISPA, SAPARD

Politica de solidaritate a UE este o politică complexă, ce nu se limitează numai la nevoile actualelor State Membre ci, în concordanță cu strategia de extindere a Uniunii, are în vedere și țările în curs de aderare. Pentru acestea au fost create instrumente financiare specifice, ce au rolul de a reduce decalajele de dezvoltare dintre acestea și statele comunitare și de a le pregăti încă înainte de aderare pentru utilizarea Fondurilor structurale, din punct de vedere instituțional și al managementului. Țările în curs de aderare se încadrează în două mari categorii: țările Europei Centrale și de Est (Polonia, Cehia, Ungaria, Slovenia, Slovacia, Bulgaria, România, Estonia, Letonia și Lituania) și țările Europei Mediteraneene (Cipru, Malta și Turcia)³³. Astfel, alături de „Parteneriatele de Aderare” au fost create instrumente financiare și aranjamente specifice, pentru a răspunde nevoilor acute ale acestora în domeniile infrastructurii, restructurării industriei, serviciilor, sectorului IMM, agriculturii și protecției mediului.

Din perspectiva politicii regionale, sunt reprezentative instrumentele de pre-aderare ce acordă asistență țărilor Europei Centrale și de Est (ECE), și anume: *Phare, ISPA și SAPARD*.

PHARE³⁴ a fost creat în 1989 pentru a contribui la restructurarea economică a Poloniei și Ungariei și este cel mai vechi program de asistență tehnică și financiară pentru țările din ECE. În 1990 a fost extins și la celelalte țări din spațiul ECE iar în momentul de față constituie principalul instrument de pre-aderare pentru aceste țări. Phare corespunde Obiectivului 1 al politicii de coeziune economică și socială în care acționează FS. Scopul programului a suferit modificări pe parcursul timpului, fiind în permanență adaptat nevoilor statelor beneficiare. Astfel, începând din anul 2000 (perioada de programare 2000-2006), asistența Phare este concentrată pe 2 priorități:

- *dezvoltarea instituțională*: întărirea capacității administrative și instituționale a țărilor candidate, în vederea implementării *acquis*-ului comunitar;

³³ Acestea pot fi diferențiate și în funcție de semnăria Tratatului de Aderare, respectiv: Turcia (care nu a semnat încă), România și Bulgaria (aderare estimată în 2007) și celelalte 10 țări (aderare 2004).

³⁴ PHARE – Poland and Hungary Aid for the Reconstruction of Economy

- *sprijinirea investițiilor*: mobilizarea investițiilor în domeniile mediului, transportului, uzinelor industriale, calității produselor, condițiilor de muncă, etc.

Tot începând cu anul 2000 au fost reformate și metodele de gestionare a programului, fiind accentuate: concentrarea pe proiecte ce au în vedere implementarea acquis-ului, creșterea amplitudinii proiectelor, descentralizarea continuă a managementului programului și îmbunătățirea metodelor de implementare bugetară. O altă schimbare ține de aspectele de programare, trecându-se de la programarea anuală la cea multi-anuală. Principalul instrument de programare este reprezentat de *Parteneriatul pentru Aderare* (încheiat de țările în curs de aderare și UE), care este specific fiecărei țări și care stabilește prioritățile, obiectivele și resursele financiare necesare realizării lor. *Parteneriatele de Aderare* sunt completate de *Programe Naționale pentru Adoptarea Acquis-ului*.

ISPA³⁵ este un program creat în 1999 și funcțional din 2000, cu o abordare similară Fondului de coeziune, concentrându-se pe finanțarea proiectelor de infrastructură în domeniile mediului și transportului și având în vedere 3 aspecte:

- 1) familiarizarea cu politicile și procedurile UE;
- 2) alinierea la standardele de mediu comunitare;
- 3) extinderea și conectarea la rețelele de transport trans-european.

Finanțarea celor două domenii este echilibrată și este orientată spre proiecte specifice acestora, spre realizarea de studii preliminare referitoare la măsurile eligibile și la măsuri de sprijin tehnic (inclusiv acțiuni de informare și publicitate). În domeniului mediului, o importanță deosebită se acordă poluării apei, gestionării deșeurilor și poluării aerului; pentru infrastructura de transport, prioritățile sunt reflectate de conectarea rețelelor naționale cu cele trans-europee și dezvoltarea unor sisteme eficiente de transport (atât pentru mărfuri, cât și pentru persoane). Măsurile de asistență tehnică au un rol esențial în ceea ce privește calitatea proiectelor, atât din punct de vedere al managementului cât și al impactului lor. (conform Reglementării 1267/1999 din 21 iunie 1999).

³⁵ ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (Instrumentul Politicilor Structurale pentru Pre-aderare)

SAPARD³⁶ a fost creat în 1999 și funcțional din 2000, în scopul sprijinirii dezvoltării rurale și agriculturii durabile în țările candidate și pregătirii acestora în vederea adaptării treptate la politica agricolă comună. SAPARD corespunde în principal componentei de orientare a FEOGA, pentru componenta de garantare fiind necesare adaptări complexe ale cadrului legislativ și financiar. Prin acest program sunt finanțate măsuri referitoare la ajustarea structurilor de producție agricolă calitatea produselor alimentare și protecția consumatorului, dezvoltarea rurală, protecția mediului și asistență tehnică. Câteva din prioritățile cărora le răspund aceste măsuri sunt reprezentate de: îmbunătățirea procesării și marketingului produselor agricole și piscicole, dezvoltarea și diversificarea activităților economice, stabilirea de grupuri de producători, îmbunătățirea formării profesionale, dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale, gestionarea resurselor de apă, măsuri de asistență tehnică etc.

Finanțarea prin acest program se face pe baza pregătirii unor planuri naționale de către autoritățile competente ale țării candidate, acoperind o perioadă de până la 7 ani și acordând prioritate măsurilor de creștere a eficienței pieței și a calității și standardelor de sănătate, precum și celor referitoare la crearea de noi locuri de muncă în zonele rurale. O importanță specială în cadrul acestui program o are dimensiunea protecției mediului.

I.3. Aspecte problematice, tendințe și provocări

Referirea la aspectele problematice ale politicii de dezvoltare regională trebuie să se facă ținând cont de dinamismul accentuat al politicilor comunitare în ultimii ani și de provocarea fără precedent a aderării unui grup larg de țări candidate ce dau naștere celei mai mari extinderi din istoria Uniunii. La acestea se adaugă aspecte ce țin de evoluția Pieței Interne și de noile tendințe în domeniile revoluției tehnologice și societății informaționale și care reprezintă, deocamdată, *provocări* cu care se confruntă politica regională la începutul anilor 2000 - și acesta pare a fi termenul cel mai adecvat pentru identificarea lor, dat fiind caracterul nou și nerepetitiv.

³⁶ SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Programul Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală)

Referitor la procesul de extindere a Uniunii ce are loc la acest moment, se poate spune că aceasta reprezintă provocarea cea mai dificilă din punct de vedere a menținerii idealului coeziunii economice și sociale la nivel comunitar, datorită în principal a trei factori³⁷:

1. *creșterea fără precent a disparităților economice* existente între regiunile UE, prin aderarea țărilor Europei Centrale și de Est,;
2. *modificarea modelului de distribuție a disparităților geografice*, dat fiind că 25% din populația UE va trăi în regiuni cu PIB mai mic de 75% decât media comunitară, din care 60% va fi reprezentată de populația noilor state membre;
3. *scăderea gradului de ocupare a forței de muncă* în cadrul Uniunii extinse.

Aceste trei aspecte reprezintă provocări serioase la adresa menținerii gradului de coeziune economică și socială la nivel comunitar, însă acestea au șansa de a fi contracarate de constantul progres economic înregistrat de aceste țări la ora actuală și de existența, în cadrul acestora, a unei forțe de muncă tinere și bine educate. În mod particular, se evidențiază nevoia schimbării adresabilității Fondului de Coeziune - creat pentru a sprijini Grecia, Portugalia, Spania și Irlanda în procesul lor de integrare în cadrul UE, și prefigurată a sprijini integrarea noilor state membre. Acest proces de adaptare a instrumentelor politicii regionale la noua situație comunitară creată de extindere face obiectul Declarației de la Leipzig (2003) și reprezintă deja soluții la adresa provocărilor amintite.

O altă provocare a politicii regionale în acest moment este reprezentată de creșterea accentuată a competiției dintre firme, ceea ce face ca din ce în ce mai multe companii să caute să își desfășoare activitatea în regiuni cu infrastructură eficientă, calitate ridicată a serviciilor și lucrători bine pregătiți (ceea ce trimite la avantajele comparative ce pot decurge din prezența unor noi State Membre). Astfel, fondurile de dezvoltare regională trebuie să fie eficient direcționate către regiunile cele mai puțin favorizate ale Uniunii iar noile State Membre trebuie sprijinite în dezvoltarea infrastructurii și serviciilor, în scopul atragerii unor astfel de companii și creșterii potențialului lor economic.

³⁷ Așa cum reiese din “*Second progress Report on Economic and Social Cohesion*,” European Commission, COM (2003)/4.

Nu în ultimul rând, revoluția tehnologică și dezvoltarea societății informaționale provoacă, la rândul lor, obiectivul politicii regionale (de a reduce disparitățile economice și sociale între regiunile UE) prin necesitatea adaptării cetățenilor, sectoarelor public și privat la utilizarea rețelelor de informații și telecomunicații. Regiunile și organizațiile bine conectate la aceste rețele și familiare cu utilizarea tehnologiilor informaționale beneficiază astfel de un avantaj consistent în eficientizarea economiilor lor datorită economiei de timp și costurilor de comunicare, reduse astfel prin accesul crescut la rețele informaționale.

Revenim în final la afirmația că este fezabil a vorbi de provocări și nu de probleme cu care se confruntă politica de dezvoltare regională la nivel comunitar, iar argumentul cel mai potrivit în acest sens este dat de prefigurarea, deja, a strategiilor și modalităților de a le face față.

II. Politica de dezvoltare regională în România³⁸

În România, politica de dezvoltare regională început să se contureze odată cu funcționarea programului Phare, în 1996. Doi ani mai târziu, în 1998, a fost stabilit cadrul legal de dezvoltare a acesteia, prin Legea 151/1998, care stabilește obiectivele politicii naționale în domeniu, instituțiile implicate, competențele și instrumentele specifice promovării politicii de dezvoltare regională. Aceasta este completată de o serie de alte legi, ordonanțe și hotărâri de guvern, prin care sunt create sau reglementate mecanismele de implementare a politicii regionale. Capitolul de negociere aferent (capitolul 21) a fost deschis în 2002 și stabilește criteriile ce trebuie îndeplinite de România în perspectiva aderării la UE și a eligibilității pentru *FS* și *Fondul de Coeziune*, respectiv *acquis-ul comunitar* și modalitățile de implementare. Spre deosebire de alte capitole de negociere, *acquis-ul* de dezvoltare regională nu definește modul în care trebuie create structurile specifice de implementare a cerințelor comunitare ci doar menționează care sunt acestea și lasă acest lucru în sarcina României. Astfel, deși *acquis-ul comunitar* nu trebuie transpus, România trebuie să creeze un cadru legislativ corespunzător, care să permită implementarea prevederilor specifice domeniului. Dacă documentul de bază al dezvoltării politicii regionale naționale conform standardelor și cerințelor comunitare este *Documentul de poziție* pentru capitolul 21, acesta este completat de *Parteneriatul pentru Aderare* – semnat în 1998 și actualizat ultima dată în 2003, în urma desprinderii României și Bulgariei de celelalte țări candidate ale Europei Centrale și de Est³⁹ (ce vor adera în 2004, spre deosebire de 2007-data stabilită pentru România), și de *Foia de parcurs pentru România* (și Bulgaria) – elaborată în același context. Monitorizarea și evaluarea progreselor efectuate este prezentată în rapoarte anuale, atât ale României cât și ale Comisiei Europene, iar prioritățile și sugestiile conținute de acestea sunt reflectate prin elaborarea *Planurilor Naționale de Dezvoltare* (de către România).

³⁸ Pentru o analiză a politicii de dezvoltare în România, vezi studiile de impact realizate de Institutul European din România în anul 2000, respectiv Studiul 8 – „Compatibilități între cadrul românesc al politicii regionale și reglementările UE privind ajutorul de stat”, și studiul 9 – „Politica de coeziune a UE și dezvoltarea economică și socială în România”.

³⁹ Este vorba de Ungaria, Polonia, Cehia, Solvenia, Slovacia, Estonia, Letonia și Lituania.

Conform cerințelor de aderare la UE așa cum apar ele în documentele corespunzătoare, realizările României în vederea aderării trebuie să demonstreze:

- existența unui cadru legislativ corespunzător celui comunitar;
- organizarea teritorială similară celei comunitare;
- capacitatea de programare;
- capacitatea administrativă;
- capacitatea de gestiune financiară și bugetară;

Ca exercițiu de pregătire în îndeplinirea acestor criterii stă accesul la instrumentele de pre-aderare (Phare, ISPA și SAPARD) care, așa cum am văzut în prima parte a lucrării, reprezintă echivalentul fondurilor de solidaritate pentru țările în curs de aderare.

Dat fiind că politica de dezvoltare regională reprezintă un ansamblu de măsuri guvernamentale ce au drept scop sprijinirea creșterii economice și îmbunătățirea condițiilor de viață, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, obiectivele sale principale au în vedere:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente, cu accent pe stimularea dezvoltării echilibrate și pe revitalizarea zonelor defavorizate (cu dezvoltare întârziată), și prevenirea creării de noi dezechilibre;
- pregătirea cadrului instituțional pentru a răspunde criteriilor de integrare în structurile UE și de acces la FS și de coeziune;
- integrarea politicilor sectoriale la nivel regional și stimularea cooperării inter-regionale (interne și internaționale) în vederea dezvoltării economice și sociale durabile.

Aceste obiective sunt realizate în practică prin adoptarea de măsuri și strategii, finanțarea de proiecte și prin diverse programe, toate acestea însă fiind dezvoltate pe baza unui set de principii ce stau la baza elaborării și aplicării lor, după cum urmează:

- *principiul descentralizării* procesului de luare a deciziei, prin trecerea de la nivelul central/guvernamental la cel regional;
- *principiul parteneriatului*, prin crearea și promovarea de parteneriate între toți actorii implicați în domeniul dezvoltării regionale;
- *principiul planificării*, în vederea atingerii obiectivelor stabilite;

- *principiul co-finanțării*, adică obligativitatea contribuției financiare a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională.

Aceste principii naționale cu exclud și nu sunt contradictorii principiilor ce stau la baza funcționării politicii structurale la nivel comunitar, adică: principiul programării, principiul parteneriatului, principiul aditionalității și principiul monitorizării, controlului și evaluării⁴⁰; dimpotrivă, ele subliniază direcționarea politicii naționale înspre pregătirea accesului la instrumentele financiare ale politicii comunitare de dezvoltare regională.

Unitatea de implementare a politicii de dezvoltare regională la nivel teritorial este reprezentată de regiunea de dezvoltare, o astfel de regiune fiind constituită prin asocierea benevolă a unor județe vecine, fără a fi o unitate administrativ teritorială și fără a avea personalitate juridică. Au fost astfel constituite următoarele 8 regiuni de dezvoltare:

Tabelul 5: Regiuni de dezvoltare în România

Regiunea de dezvoltare		Județe componente
1	Nord –Est	Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui
2	Sud-Est	Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea
3	Sud Muntenia	Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman
4	Sud-Vest Oltenia	Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea
5	Vest	Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș
6	Nord-Vest	Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu-Mare, Sălaj
7	Centru	Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu
8	București-Ilfov	Municipiul București, Ilfov

Sursa: *Document de poziție* pentru Capitolul 21

Aceste regiuni de dezvoltare sunt constituite pe baza sistemului existent la nivel comunitar, adică al sistemului de clasificare al unităților teritoriale NUTS. Conform acestuia, ele sunt regiuni de nivel NUTS II (adică au o populație de până în 2,8 milioane locuitori).

⁴⁰ Pentru detalii, vezi prima parte a lucrării.

Documentele de programare ale politicii regionale naționale în perspectiva aderării la UE au ca document de principal *Planul Național de Dezvoltare (PND)*, ce conține prioritățile strategice de dezvoltare, regionale și sectoriale, pentru o perioadă dată. Planurile Naționale de Dezvoltare sunt elaborate pe baza *Planurilor Regionale de Dezvoltare (PDR)* și reflectă *Strategia Națională de Dezvoltare* și *Programele Operaționale (PO)* regionale și sectoriale. Până în prezent au fost elaborate 2 PND, pentru perioadele 2000-2002 și 2002-2005. PND 2002-2005 a identificat 7 *axe prioritare de dezvoltare*, în jurul cărora se vor constitui toate obiectivele, măsurile, programele și proiectele de dezvoltare regională și care sunt:

- 1) dezvoltarea sectorului productiv și a serviciilor conexe, întărirea competitivității activităților economice și promovarea sectorului privat;
- 2) îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii;
- 3) întărirea potențialului resurselor umane, a capacității forței de muncă de a se adapta la cerințele pieței și îmbunătățirea calității serviciilor sociale;
- 4) sprijinirea agriculturii și a dezvoltării rurale;
- 5) protejarea și îmbunătățirea calității mediului;
- 6) stimularea cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, inovării, comunicațiilor, tehnologiei informației și crearea societății informaționale;
- 7) îmbunătățirea structurii economice a regiunilor, sprijinirea dezvoltării regionale echilibrate și durabile.

Alături de PND stau *Documentele Comune de Programare (DCP)*, vizează strategiile de dezvoltare și prioritățile comune regiunilor transfrontaliere România – Bulgaria și România – Ungaria și sunt echivalente ale „Documentelor Unice de Programare (DUP) de la nivel comunitar. De asemenea, ele conțin elemente similare *Documentului Cadru de Sprijin Comunitar (DCSP)* și *Programelor Operaționale (PO)*. Reamintim aici că DCSP este rezultatul negocierii dintre Comisia Europeană și SM aferent pentru finanțarea din fondurile structurale, fiind fundamentat de către PND și transformat în PO – ce detaliază măsurile specifice implementării sale. De menționat este faptul că, deși România nu este încă eligibilă pentru negocierea DCSP, au fost totuși identificate programele operaționale necesare a fi integrate în cadrul acestuia, după cum urmează:

- un Program Operațional Regional - cu 8 subprograme regionale, cuprinzând priorități care pot fi finanțate prin Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul Social European;
- un Program Operațional Sectorial pentru agricultură și dezvoltare rurală și pescuit - eligibil a fi finanțat prin Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă - Secțiunea Garantare și Instrumentul Financiar pentru Orientare Piscicolă;
- un Program Operațional Sectorial pentru politica socială și de ocupare a forței de muncă, eligibil a fi finanțat prin Fondul Social European;
- un Program Operațional Sectorial pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare, eligibil a fi finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională și, eventual, prin Fondul Social European⁴¹.

Revenind la fondurile de preaderare, documentul pe baza căruia se face accesarea fondului ISPA-mediu este *Strategia ISPA –mediu*, în timp ce documentul programatic pentru realizarea măsurilor de tipul Fondului Social European este reprezentat de *Planul Național de Acțiune pentru Ocuparea Forței de Muncă* (PNAO), ce are ca scop pregătirea pentru participarea la Strategia Europeană de Ocupare.

Cadrul instituțional aferent elaborării și implementării documentelor de programare este structurat pe două nivele, regional și național. Astfel, la nivel de regiune, principalii actori instituționali sunt:

- *Consiliul de Dezvoltare Regională* (CDR) - este format din președinții Consiliilor Județene și de un reprezentat al Consiliilor Locale și rolul său este de a analiza și aproba PDR;
- *Agenția pentru Dezvoltare Regională* (ADR) – este o organizație ne-guvernamentală, subordonată CDR și cu personalitate juridică, iar rolul său este de a elabora, propune și implementa PDR și programele de dezvoltare regională;
- *Comitetul Regional pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regionale* (CRP) – este format din reprezentanți ai ADR-urilor, ai Prefecturilor, Consiliilor Județene, serviciilor descentralizate ale instituțiilor publice centrale, instituții de învățământ superior și institute de cercetare, precum și din reprezentanți ai partenerilor economici și sociali; rolul său este unul

⁴¹ Sursa: „Documentul de Poziție al României, Capitolul 21 – Politică Regională și Coordonarea Instrumentelor Structurale”.

consultativ și constă în formularea de recomandari și propuneri asupra conținutului PDR-urilor.

După cum se poate observa, componența acestor instituții este extrem de variată și reflectă principiul parteneriatului prin implicarea și consultarea părților interesate din toate sectoarele afectate de politica regională. Același caracter este păstrat și la nivel național, unde principalii actori instituționali sunt:

- *Consiliul Național de Dezvoltare Regională (CNDR)* – este format din 8 președinți și 8 vice-președinți ai CDR și un număr egal de reprezentanți ai organismelor guvernamentale responsabile pentru politica de dezvoltare regională, iar rolul său este de a promova obiectivele politicii de dezvoltare regională și de a analiza și aproba PND;
- *Ministerul de resort* – este organul executiv al CNDR cu statut juridic propriu și rol major în elaborarea PND, precum și responsabil pentru managementul componentei de dezvoltare regională a programului Phare; până în vara lui 2003 acesta era *Ministerul Dezvoltării și Prognozei*, însă în urma reformei ministeriale realizată recent, dezvoltarea regională este unul din obiectele activității noului *Minister al Administrației și Internelor - Domeniul Administrației publice*;
- *Comitetul Inter-instituțional pentru elaborarea PND (CIP)*- este format din reprezentanți ministerelor, ADR-urilor, altor instituții publice centrale, institute de cercetare și instituții de învățământ superior, precum și reprezentanți ai partenerilor economici și sociali, iar rolul său este pur consultativ.

Este important de menționat aici echivalarea CIP cu CRP-ul de la nivel regional, ceea ce înseamnă nu numai existența unei coordonări inter-ministeriale ci și corelarea obiectivelor de dezvoltare sectorială cu cele de dezvoltare regională.

Acesta este cadrul instituțional al politicii regionale în perioada de pre-aderare, însă au fost desemnate și instituțiile ce vor avea rolul autorităților de management și de plată în gestionarea instrumentelor structurale. Conform „Documentului de poziție pentru capitolul 21” și „Raportului asupra progreselor înregistrate în pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană în perioada septembrie 2002 - iunie 2003”, *Ministerul Integrării Europene* a fost desemnat *Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar*, asigurându-se astfel continuitatea actualelor responsabilități în coordonarea națională a fondurilor de pre-aderare și

beneficiindu-se de experiența astfel acumulată. Pentru gestionarea financiară a fondurilor de solidaritate (FS și Fondul de Coeziune) a fost stabilită *Agenția Națională de Plăți* în cadrul Ministerului Finanțelor Publice. Revenind la Programele Operaționale (PO) identificate anterior, pentru implementare lor au fost stabilite următoarele „*agenții de implementare*”, după cum urmează:

- Programul Operațional Regional → *Agențiile pentru Dezvoltare Regională*;
- Programul Operațional Sectorial pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare → *Centrul Național de Management Programe*;
- Programul Operațional Sectorial pentru politica socială și de ocupare a forței de muncă → *Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă*;
- Programul Operațional Sectorial pentru agricultură, dezvoltare rurală și pescuit → *Agenția de Plăți și Intervenție*.

În momentul de față, România continuă procesul de negociere și crearea posibilităților de acces la instrumentele politicii regionale comunitare conform priorităților identificate în „Parteneriatul pentru Aderare 2003”. În principal, sunt necesare progrese privind întărirea capacității instituționale și administrative a organismelor responsabile pentru programarea și gestionarea fondurilor de coeziune economică și socială, stabilirea sistemelor necesare de monitorizare și evaluare, în special a evaluării ex-ante și ex-post - precum și pentru colectarea datelor și informațiilor statistice, și întărirea capacității administrative în direcția recrutării și formării de personal.

BIBLIOGRAFIE:

Articole:

Bachtler, John - "Reflections on the Reform of the Structural Funds", *RSA International Conference: Evaluation and EU Regional Policy*, Aix en Provence: 1 June 2002

KOK, Wim - "Enlarging the European Union: Achievements and Challenges?", *Robert Schuman Centre for Advanced Studies*, European University Institute: Florence, 2003

Rapoarte:

"Raport asupra progreselor înregistrate în pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană în perioada septembrie 2002 - iunie 2003", Guvernul României, iunie 2003

„Second progress Report on Economic and Social Cohesion”, European Commission, COM (2003)/4

„The Leipzig Declaration – The Future of the European Cohesion Policy”, CdR 118/2003 fin 2.

Legislatie:

Commission communication of 1 July 1999 concerning the Structural Funds and their coordination with the Cohesion Fund: Guidelines for the programmes in the period 2000-2006 [COM(1999) 344 final - Official Journal C 267 22.09.1999]

Communication of 14 April 2000 from the Commission to the Member States laying down guidelines for the Community Initiative for Rural Development (Leader+) [Official Journal C 139, 18.05.2000]

Communication of 14 April 2000 from the Commission to the Member States establishing the guidelines for the Community Initiative EQUAL concerning transnational cooperation to promote new means of combating all forms of discrimination and inequalities in connection with the labour market [Official Journal C 127, 05.05.2000]

Communication of 28 April 2000 from the Commission to the Member States laying down guidelines for a Community Initiative concerning trans-European cooperation intended to

encourage harmonious and balanced development of the European territory (Interreg III) [Official Journal C 143, 23.05.2000]

Communication of 28 April 2000 from the Commission to the Member States laying down guidelines for a Community initiative concerning economic and social regeneration of cities and of neighbourhoods in crisis in order to promote sustainable urban development (Urban II) [Official Journal C 141, 19.05.2000]

Communication from the Commission: Paving the way for a New Neighbourhood Instrument Brussels, 1.7.2003 COM (2003) 393 final

Commission Decision 1999/502/EC of 1 July 1999 drawing up the list of regions covered by Objective 1 of the Structural Funds for the period 2000-2006 [Official Journal L 194, 27.07.1999]

Commission Decision 1999/503/EC of 1 July 1999 establishing a population ceiling for each Member State under Objective 2 of the Structural Funds for the period 2000-2006 [Official Journal L 194, 27.07.1999]

Commission Regulation (EC) No 438/2001 of 2 March 2001 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC) No 1260/1999 as regards the management and control systems for assistance granted under the Structural Funds [Official Journal L 63, 03.03.2001]

Council Regulation (EEC) No 792/93 of 30 March 1993 establishing a cohesion financial instrument [Official Journal L 079, 01/04/1993]

Council Regulation (EC) No 1164/94 of 16 May 1994 establishing a Cohesion Fund [Official Journal L 130, 25/05/1994]

Council Regulation (EC) No 1260/99 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds [Official Journal L 161, 26.06.1999]

Council Regulation (EC) No 2012/2002 of 11 November 2002 establishing the European Union Solidarity Fund [Official Journal L 311 of 14.11.2002].

Adrese web:

<http://www.euractiv.com>

http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/>

<http://www.infoeuropa.ro>

<http://www.mie.ro>

<http://www.mdp.ro>

<http://www.mapgov.ro>

ANEXA 1: Repartizarea alocațiilor financiare în funcție de țări și obiective

Țara	Obiectivul 1(regiuni)	Obiectivul 2 (regiuni)	Obiectivul 3(țări)
Austria	Burgenland	Carinthia, Lower Austria, Upper Austria, Salzburg, Styria, Tyrol și Vorarlberg	X
Belgia	Hainault	Antwerp, Kustgebied-Westhoek, Limburg și East-Flanders	X
Danemarca		X	X
Franța	Réunion, Corsica, Guiana Franceza, Martinica și Nord-Pas-de-Calais	Aquitaine, Alsace, Auvergne, Lower Normandy, Burgundy, Brittany, Centre, Champagne-Ardenne, Franche-Comté, Normandia Superioară, Île-de-France, Languedoc-Roussillon, Limousin, Lorraine, Midi-Pyrenees, Nord-Pas-de-Calais, Regiunea Loirei, Picardy, Poitou-Charentes, Provence-Alpes-Côte d'Azur și Rhône-Alpes	X
Finlanda	Finlanda-Nord și Finlanda-Est	Finlanda-Vest, Finlanda-Sud și Insulele Åland	X
Grecia	X		X
Germania	X	Baden-Württemberg, Bavaria, Bremen, Hessen, Saxony Inferioară, North-RhineWestphalia, Rhineland-Palatinate și Saarland	X
Irlanda	X		X
Italia	X		X
Luxemburg			X
Marea Britanie	- Irlanda de Nord (DCSP) - Cornwall și Scilly Isles, Merseyside, South Yorkshire, Highlands & Islands, West Wales & the Valleys	East England, East Midlands, East Wales, Gibraltar, London, North-West England, South-East England, South Scotland, South-West England, East Scotland, West Midlands, Western Scotland și Yorkshire, Humberside	X
Olanda	Flevoland	X	
Portugalia	X		X
Spania	X	Aragón, Insulele Baleare, Catalonia, Rioja, Madrid, Navara și Țara Bascilor	X
Suedia	Norra Norrland and Södra Skogslän	Zona insulară, Suedia de Nord, Sud și Vest	

ANEXA 2: Alocarea Fondurilor structurale în funcție de obiective și de țări (în milioane de Euro, valoarea din 1999)

Stat Membru	Obiectivul 1	Srijin de tranziție sub incidența Obiectivului 1	Obiectivul 2	Fostele Obiective 2 și 5 b (srijin de tranziție)	Obiectivul 3	Total
 B	0	625	368	65	737	1 795
 DK	0	0	156	27	365	548
 D	19 229	729	2 984	526	4 581	28 049
 EL	20 961	0	0	0	0	20 961
 E	37 744	352	2 553	98	2 140	42 887
 F	3 254	551	5 437	613	4 540	14 395
 IRL	1 315	1 773	0	0	0	3 088
 I	21 935	187	2 145	377	3 744	28 388
 L	0	0	34	6	38	78
 NL	0	123	676	119	1 686	2 604
 A	261	0	578	102	528	1 469
 P	16 124	2 905	0	0	0	19 029
 FIN	913	0	459	30	403	1 805
 S	722	0	354	52	720	1 848
 UK	5 085	1 166	3 989	706	4 568	15 514
 EUR15	127 543	8 411	19 733	2 721	24 050	182 458

Sursa: Inforegio (http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions5_en.htm)